

DULU
BON
BE
AFRI
KARA

Nsôñane Ya Kálate Nyô

Lucia Hammond a nga zu si Cameroun ane missionaire mbu 1919 éyoñ éte bita ya 1914 /18 bi ndôme man. Mbu 1922, ba Mr. Edwin Cozzens be nga luan a be nga ke tabe Elat. Vôm ate ba nnôme wé be nga bo ésaé a bôt be nga yôlé Mme Cozzens Jôé na Okonabeñ, jôé te e nga dañe yiane a bôt be ngenan b'asimesane nye jôé te été.

Ngon Octubre 1949, a nga kôlô be bia a ke be Zambe, minboane mié a tyiñe jé bi ngenan be bia a bôte bese mbe nga yeme nye, be wô'ô kañete mam a nga bo a kañete fe mejô a nga kobô.

Eyoñ bôte ya Cameroun a bôte ya mañ ayat be nga wô'ô ne Mme Cozzens a wuya, be nga ji'a taté lôme mimvean mevale meva ane Mission a ne bo jam éziñ a simesane nye été. Mr. Cozzens ba be bôte bevo'ó be nga bôndé fe'ane be mbe ngule ya bo jam éziñ a bôte ya Cameroun; jame baa na, b'abo jam éziñ Okonabeñ a nga ye nye'e na be bo'ok nge émien a nga to.

Ajô te bôte ba be nga su'ulane tyi'i na b'aye sili bôte ya Afrique na be tili bekalate mevale meva mbe bete b'akañete ényiñ ya si Cameroun nge na si ya Afrique. Zen éte

bôte ya si Cameroun b'aye yen mvolan, nalé fe na Okonabeñ a nga dañe tindi ésaé ya ntilane bekalate nté ôse a nga tabe si nyô, nde bi ayeme na a mbe ngule ya nye'e mboane wu.

Moné bôt be nga ve a simesane Okonabeñ été a ya'an tañ ése ya cálate nyô, ve Librairie ya Misióon a ye kuane Nye akekui abime moné d'aye bulane Librairie ane bi ne ngule ya tili cálate mfe. beta be anen milam vôm ate, ane be nga tabe valé mimbu abui, a fôé. éte be Mr. Cozzens. Zene nyô ényiñ Okonabeñ Cozzens j'aye ke ôsu a wumulu jôé Jésus Christ aval ane émien a nga bo ôse a mbe be bia.

Jun 1954

L .K. Anderson

TEP

Bi nga yen mvaé ya ba'ale bôt ya Afrique, nkañete wua ya minkañete abui bôt be nga bo be la'ane meba.

Amu bongô ya melu ma be nji fe tabe melu abui a wô'ô minlañ ya minnôm mi bôt, bi akômbô ba'ale nkañete wua ya bimvam biap be nga bo be wô'ok éyoñ be nga mo meba melu mvus.

Yeme na, nkañete wu w'afunan éban mvet. Biban bife bi ne abui. Ajô te, mô't te simesane na, kalate nyô a ne toti nkañete ya nya histoire.

Librairie de la Misión Presbytérienne

Ebolowwa, Cameroun, 1954.

Eyoñ me nga wô´ô foé na, b´ayi bôt be tili bekalate, aval nkañete ese môť a ne ngule ya tili, me nga jí´a top mbe´e ya tili ngum cálate ya kañete mia “**Dulu Bon be Afri Kara**” môť a nga yôle Si bi to na , **Afrique**

M´atili cálate nyô amu me ju´uya yen bôt be ve´e befe´e na, bi nga so Egypte; bia bese bi ne ayoñ da, nde cálate nyoñ a tu´a liti na, binga so Asie a dañe Evele Man éyoñ éter Asie ba Afrique be ngenan nlatan, valé be ngan te fak “Canal de Suez,” ane bi nga tup ésaé éte a womban nkôte si a siliki a zu. Nne bi abeta zu wô´ô tane nya ñwô´an ve, ôjambô´a.

Nkañete ôte ñwô bi azu lañ wu. B´aye na; bia bese bi ne ayoñe da, môťe wua. Bi aye yen ényíñ jap, mbunan wop, ôsimesan wop ôse a mevale me mam be nga zu b´abo. Bi aye yen ane ñyemane man w´anenenen be bia, ataté melu Kôbata a nga to Auki melu ma.

Nkañete wu ô ne ve wua ya avale minkañte minnôm mi bôt mi nga bo mi kañete´e meba.

Afa´a Bibô, président ya nlatan , a nga Ambam dañe volô si jangan ma ésaé ji. Tyi´ibi ya jô na, nye a ne nlô ya mintilane mi, amu nye a nga tu´a tebele ma man ma mese, ataté Kôa Auki be bia melu ma, Afa´a ate a ngenan a vee. A nji bo nya nnôme moto, ve nye a nga dañe ba´ale man mana mese nlô. A ngenan a kobô´ô me den.

M´asimesan na, abime di e ne ngule ya volô mia nlañan cálate nyô.

Môť a tuñulu nnôm, nye a nyoñ medô me nnôm”

Ntili Cálate : Ondua Engutu, Mesama, Ntumu, Janvier, 1948

Chapitre 1

Jañ Hamata

BIA bese ya melu ma bi nga yem ngume nya ñyemane na, Zambe nyô bi nga bo bi lo'ene na. Nkôm Bôto, nye anga té, mô't a éve'e la'a jé.....Nye fe a nga nyii Noé ba be bone bé a eyale bap a betit be mbe ntoban melub ya ndôn. Nne bia bese bi nga faa mvoñ bôte jé. O ne ngule ya lañ ngume nkañete Zambe, Metata'a chapitre ényin.

Wôna te na mintangan mi so, bi nga bo bilañ, éndane jangam Auki mô't b'aloene na Hamata Mô't ate a nga to nlam ñwo a nga yôle jôé dé émien nlam Hamata . Nlam ôté ô mbe nlôñane beta ôsôé yôp avalane mañ. Ôsôé Ôte ô nga nyin si éte vôm ate a ke vam nke. Ôsôé li Ôsôé li afan ke zañ. Ntumu b'aloen avale vôm te na Nyisi

Ane bita binga kui nlam ôte ne tup , bôt ve mimbim mefan Bitá bité bi nga so mevôm mefe , a meyoñ mefe, mme me nga zu bôé nlame Hamata ne kpwép. Ane Zañ Hamata ba minga wé a nnôm Ésa be fe be nga tup a ke mimbi afan ôsôé ô nga nyin si été, nye te yem na adañe le b'adañ beta ôsôé ate

Ane be nga kui mfa'a ya nké vôm ôsôé ôte ô nga vam si été, ôsôé yat a tabe valê, Eyoñ be wô'ôya nku anyu vôm ate ane bengá yôlé ôsôé na Mañ me nku.

Nde Zañ Hamata ba be nda bôt jé be nga tabe valé ayap , e Mañ me Nku yôp

Chapitre 2

Mbile Jañ Hamata

Mone nyô a mbe mon a nga zu a tuñulu nnôm ésa akekui a nga wu nye mo, valé a maneya lep nye ane a ye wulu a mam a ye bo.

Eyoñ Jañ Hamata ba be minga be nga to, ngal nye a nga yeme mam a dañ nnôm wé . Nde nnôm a nga bo ve vô'ôlô nye melepe mé, amu a nga yem na, m'aso mbamba ôsimesane ya fek a ñyeman .

Eyoñ minga wé a nga wô'^o na bôt be maneya wu nlam be nga so abui, ane be nga mate. Nde bone be Hamata be nga mane tyama mesi mesi ana! Ve nga (Jañ Hamata) a nga jô nnôm na vôm nyô

nnye bi ayiane tabe, ndô'ôtô Nkôm Bôt a ye ve bia mvoñ bôt va (Mañe me Nku yôp , nyisii yat). Ane

be nga bulane ke nyoñe memvoñ bidi mô't te yen be . Minga ate a mbe jôé ne Ana.

Chapitre 3

Mbiéane Ana A Nga Biaé

Ane a nga nyoñ abum a biaé mon a yôlé nye na Ngô'ô Jañ (Mona Fam). Ane Ana A nga ke jañe dé a nyoñe mona minga a zu ve nye mon wé a lu'ú nye . Mona minga ate a mbe jôé na Abata. Mona minga ate fe a nga nyoñ abum a biaé mona fam a yôlé nye jôé na Mangô'ô, mone mfe fe a nga beta bialé été, ane Ana a nga yôle nye jôé na Nanengô'ô

ALU'U BON BE NGÔ'Ô

Ane Ana a nga jô nnôm na, nge w'ayi na Nkôme Bôt a ve bia mvoñ bôt te ve'ele kañ biał. Mvoñe bôte ya jañe dam j'akañe ve Nkôme bôt. Nnôm a nga kañese tyin éte Mangô'ô ba Nanengô'ô, kalé ba ndôm, be nga luán ane emvame jap é nga jô be, amu a nga kômbô na be bo te ke alu'u meyoñe

mefe abui. Eyoñ Mangô'ô a nto bebé ya wu, a nga kobô bone bé a lepe be na, be bo te vuane Nkôme

Bôt nge b'akômbô fôé. Nde fe mvoñe bôte jenan j'aye simesane ma a bifia mi akobô. To mi ayôlé

mon wônan éyôlé mon wônan éyôlé éfe a ye fe yôban ve jôé dam. Nge môť éziñ a kobo mia vôm

mi ne bôt été a yemeté mia jôm mi billi nye, môť ase ya be mia a yiane jí'a sili ya na, Ye ma? Nalé a ne na mi toteya ma valé. Nalé bone benan a binga benan bese b'aye yeme na mi nga so mvoñe bôt Mangô'ô.

MA'ANA ME NANENGÔ'Ô

Eyoñ Nanengô'ô a mbe bebé ya wu, a nga jô bone be na, mia bebien mi ayiane lu'an, ndemben mi aye dañe fôé a tôé fe njôan Nkôme Bôt a nga jô na mi lu'an.

Eyoñ mia aye nyiñ te ve'ele vuane ma, nga jôé dam . Nge nju'u éziñ w'aye bi mia nté enyiñ wônan ôse, jô'ane na, a Nanengô'ôôôô! Bo be binga b'ayiane loene benyia bap na, Nane. Nalé si nyô a bôt bese b'aye bo te vuane jôé dam a mamien Eyoñ a nga mane ya ane nalé ane a nga wu; ve mvoñe bôt jé é ngenan é simesa'ane nye a kui môse wu .

Tamagô'ô a li'iya a té émo minlañ te nyia te ésa . Eyoñ awu dé é mbe bebé a nga loene ntôle fam wé Kôbata a bobenyañ bé a ya'ane be na, " A bone bam, te vuane kañe Nkôme bôt " Kôbata a nga ailli ésa wé na , za a na Nkôme Bôt? Esa a nga yalane nye na, Nkôme Bôt a bili jôé afe na, Nté Mam, Womien ô nto ôbe nya moto fase ñhe! Ke ô ne ntôle mô? M'ayeme na w'asili me nsili ôte amu ma me nga biaé wo, nge w'abuni na me me nga biaé wo, ye ma ke me nga té yôp a si nge biôm bise bi ne été? Ke Nté Mam nge ke na, Nkôme Bôtô nnye a nga té biôm bite bise.

Jam ebien ke m'ate loene mia e ne ne, mi bo te vuane jôé dam. Simesa'ane de biyoñ bise a bobne benan bese fe nalé. Mona fam a loene ésa na, Tate, to'ó na a bili jôé afe ya abialé dé. Bone benan be loene bese na betate a mimbom mi ayiane fe loene betyi bap aval ete. Nalé jôé dam d'aye bo te jañ a mi ke te ke de vuan . Bôt, bebé bese be ngenan bed bo'ó nalé a kui den . Eyoñ mejô mete me nga man, Tamangô'ô ve na, me keya fo'ó vôm betate be nga wu.

Kôbata a li'ya éjiane ésa. Mambu abui mi lôteya a Kôbata a nga wô'ôtane awu dé bebé, nde a loene bone bé bese a jô be na, Karekôba nnye a nyoñ éjiane jam, amu a ne ntôle mon wom. Tuka'an vô'ôlane mejô m'ajô. Jañ Hamata a nfga so étam afane yat a dañ nyisi ôsôé, a zu tabe ôsôé yat e mañe me nku . Ngal a nga jô nye na, Nkôme Bôt aye ve bia mvoñ bôt vôm nyô, ntame tabe va. Ane be nga tabe valé akekui be nga fôé abui . Eyoñ ji bia fe be nto fe nya abuii. Bi nga siliki a ke bi asôp ôsôé nké a ba bevok ke be maeya sôp ôsôé akôé. Nde m'ajô wo Karekôba na, wo w'azu bo nkukum nen ya nlam wu adañ bôt bese be tabeya été w'aye bo дума a dañe bôte bese be ne été. Man me nku mese m'aye yeme wo. Ve wo, te vuane na nge jôé dam. A di d'adañe mese, w'aye ba'ale jôé Nkôme bôt a kañe nye amu nye a nga ve bia mvone bôt bi bili. Nge mô't éziñ a ye wo ajô ézin di ya melu me nga to, jô'ô nye na, dili é nto melu koba! Karekôba ve li'i a to. A éyoñ melu ya awu dé me nga bo bebé ya kpwan, a nga loene bone bé a ya'ane be na: Me veyá Afrikara, tôle mon wom si nyô éser na a jôô je, nalé fe a jôô ésaé ya été . (Jôé Afrikara d'asu'ulane na Africa nge Afrique). Bo'ane te vuane Nkôm Bôtô to mô'se wua amu nye a nga té yôp a si a biôm bise bi ne été; nnye Tate Tamangô'ô a nga loene Nté Man. A nji Kate bno jam da, nye a ye ve wo na ô fôé abui a jalé si nyô ne lut . Ba'alee'ê nlô jôp a ngon, mbie bi ne das Nkôm Bôtô a nga dasé esa wongan a biôm bise ya éte.

Tuka´a fombô vôm biôm bite bi ake, nne bone bôé b´aye su ulane ke wôé. Nge fam nge minga môte wua ya été a ye kate mbe´e, a aye jô na . Me kateya! Eyoñ a joya alé a nto ve bi awo´an amu a toteya jôé dam. Nde môt ase a ye jô na me kateya, a ye bi awo´an. Jam afe na, nge bôt bebaé be bili ajô b´ayiane kat, nalé a ne na, Ntyi´i mejô a ye jeñe nyô a tot jôé dam nya ntotane

Ane a nga beta jô Afrikara na za´a nyoñe ngule ya w´aye li´i ô va a je nôt meté . Ane Afrikara a nga sili ésa na, Jé é ne meté? A nga ye´ele nye nkôbô a yiane kobô a kate nye jôm é ne meté . Bi aye yene jôm é ne meté ôsu valé. Afrikara a nga beta sili ésa nsili ôfe, te yen ésa a yalaneya nye wu ôsu na: Jé é ne ndem ya ntyi´ibane metye?

Eké! a mone nyô, ye nne w´abo ô sili´i môt minsili ana? Tabeé ñhe me yalane wo mie. Nye

Na, émvame jangan Ana a nga so ndem éte jañe dé. Mbôle a nga dañ nnôm ñyeman man, nde a nga ye´ele nnôm wé, Hamata jam ete; ane a nga bo de a li´i bia de ndem a kui den . Metyi met me ne metyi me Nkôm Bôtô a nyoñ, ndem ya na bi nto bôt be. Eyoñ ete ñhe bôt bete b´anyoñe meté be Nye Ndo´ôtô´ô nji tu´a wô´ô jôm e ne meté. Lo´ene bôte bese be zu wô´ane m´avaa meté, be fe be yem. Ane bôt be nga jaé ne lut be bete mendil .

Ô kate yen vôm ya telé abo sa te éfuse si. Ane be nga be´e Karekôba a zu telé nye ézezañ, nye ve tebe éndendañ nseñ, a same mo yôp; Nye na, Nkobô Nkômô bôtô ñwô wu: Abé ese mi nga bo nde m´avaa di a a vaa. Ntôntôô ma´ama´a a tône mia vôm ase mi aye

ke . Me kia ane ba kia éviañ, me nimi ane b´animi, ô nga´akô; nka kua melen, melen me ngom éba jañ, nyôle ne ndañedañ nyôle ne ves ves. nyôle ne fuuummm! Nkobô Nkômô Bôtô ñwô wu. Anana ñhe b´aloene na b´avaa meté nge tui meté.

Chapitre 4

Afrikara A Fôé

Ane Afrikara a nga taté ajô ya luú bunga. A nga biaé étua abui bon, te ke ane mỗt a mbe ngule ya jí'a yeme be tañ. Minga a te biaé bon mewôm mebaé nnye be nga loene na a ne nkôkôm, be kelebe mỗt a vaa meté a vaa nye me ndemben a ye beta biaé bon befe abui. Eyoñ éte bon bete be nga jalé afôla si te ne lut te fe vôm mfe a mbe jame tabe. Atemetem beta ébuabua ve kui. Afrikara na me wô'ôye na bita bi aye kui nleme wu melu ma, za'an bi di biañ akoñ. Ane be nga mane di biañ ayok, a tabe nkôman, wôna mvuse biañ valé, mỗt ese a nga taté dimi nkobô monyañ. Mon ese a nga lí'i a wôk ve nkobô ya nda nyia. A nga bo na éyoñ bone ve Afrikara be nga bo abui, a nto na, bon bese be ne abum da, to'ona be ne abume da awom, mbe be nga wô'an nkobô. Ve ésa team nnye a nga lí'i a wô'ô minkobô ya bon bete bese. Eyoñ bon be nto te wô'ô fe minkobô ya ba bevok, be nga loene bebiene bebien na, Bilobôlobô. Nde a zu kui den; be ngenan b'aloene nalé.

Esakunan; Mendim me Mvé nye a fôlô Yemendim; Mveñ Mvé nye a fôé fe Yemveñ mevale mebaé. Ane

Minlañ Afrikara ba be bon

Ane nga kôane bon bese beta ékôan, mbôl émien a nga yemé be wôk a yeme fe be kandé. Nde a nga ke a fulane ba bese be nga wô'ane nkobô nge bo ne wô'ane minkobô angôs da. A nga kôlô si a to'é ntum wé, ve bi wô mo, a nga lañe megôs a nga kôan . Ane a nga su'ulane yene na, me mbe mengôs zañbwa

A nga jô be na, m'aya'ane mia amu mô't a ne yem awu. Mia bese vô'ôla'an. A nga same ntume a nga bili a liti angôs bone ya ôsu a sili be na, za a nga té yôp a si? Ane be nga yalane nkômô Bôtô wop na, Nkômô Bôtô. Nde a nga jô be na, kañane Nkômô Bôtô ate melu mese. Angôs ese e nga yalane nsili ôte nkobô be nga bo be kobô'ô. Bitame ñhe zu wôk ane mengôs mevok m'ayalane. Nde a nga sili angôs baa na, za a nga té yôp a si ?

Ane be nga yalane nkobô wop na. Ala, ane a nga jô be na, kañae fo'ô Ala, A nga same ntum angôs lale a beta sili be ve nsili ôte. Nde be nga yalane bese na. Nka-Eba, nye ke na kañane fo'ô Nka-Eba melu mese. A nga beta same ntum angôs nyini a sili be avale da . Be na Nsangôô. Nnye be na, kañane

fo'ô Nsangôô melu mese. A nga beta kui angôs fane, ane be nga yalane na, Mebe'é. Nnye be na, kañane Mebe'é melu mese. Angôse samane e nga yalane na, Anyama. Nye be na, kañane fo'ô Anyama melu mese

Nnye be na, kañane fo' o Zambe wôman melu mese . A nga sili angôs ese ya bone bé
aval ane nkobô'ô mbe, a be fe be nga yalane nye ane nkobô wop ô mbe.

Bone b´Afrikara Zañbwa

Afrikara a nga bili mona minga a nga su´ulane luk a to jôé na, Nanengô´îo Baa, nnye ba nye ba nye be biaé bone zañbwa, fam é saman a mona minga wua Bone bete mbe bana:

Fañ Afri , ntô .

Oka´a Afri , nyô baa .

Mevu m´Afri , nyO lale .

Nden Afri , nyô nyini .

Bula Afri , nyô tane .

Ngé Afri , mone minga , mona samane, nnye a nga biaé Owono

Ngé e jamona minga a fôé Yaoundé . Eyoñ nyia a keya aluk

a nga lí´i a fôé éjiane nyia a lañebane fe ngume mon

Ntumu Afri , mone zañbwale nnye ésa a nga yôlé ntum a nga bili mo .

N.B: Te di biañ amu j´azametane mô t fek a j´akô´olane nye ndiman.

Oban a ke mane fôé nda Bene éziñ, sa Bene bese, ve nda éziñ be ne wôé a zu kui môse wu. Ve éyoñ be nga ke be , be nga loene be na : Eba Olô. Ane ba bevok be nga mane tup a zu bulane be bia, a mbe bi

Chapitre 5

Nlô Efia

Bitá Bone B´Afrikara Ba Be Bivele Bi Bôt

Anga bo na, Eyoñ Bivele bi bôt bi kuiya nlam Hamata, be nga sili be bôt b´ake volô be bisaé. Nde be nga yalane na, Afrikara a maneya ke bôt bese Nyisii yat, kelane wôé mi sili nye bôt, bi nji bi bôté ya ve mia na be ke bo mia bisaé. Jam afe na bi ayiane ngame jia ndembene bia bese bi aye bo ngule jia, bi ke bôté bôt be ne Nyissi yat, bone be Afrikara. Bivele bi bôt bise a bôt be Hamata be nga fulane a dañe Nyissi a kui nlam ya mañ me nku, nlam Afrikara ba be bon. Bitá bi nga kui kpwimbwim. Bone be Afrikara be nga luman abima te fe yem. Be nga tya´a ñhe bôte ya mañ me nku yat ntya´an. Be nga biane mimkôm abim ô se ngule ya ji´a yeme mie tañ.

Abe melu e nga lô, bitá bi nga dutan. Bivele bi bôt bi nga bulan a minkôm miap mise mañ me nku yat, bone be Afrikara fe be nga li´i émiap. Eyoñ Bivele bi bôt bi kuiya si jap, be nga bondé fe´e ya kuane bon b´Afrikara be Mimfum mi bôt, mvoñe bôt Japhet, a be nga bo nalé. Nde be nga fa´a Nyissi a mane bôté mone nkañe si a nga late ba be bôte ya Mañ me nku.

Bone be Afrikara be to to ana, a teme na, mendim me nga jaé vôm be nga to ne lut. Bone be Afrikara be nga tup, a ke, mỗt ba mỗt te nsamba ane mañ me nku me nga bôlé ne tup. Mỗt ba mỗt te nsamba mbi. Mỗt a nga bo njem nge bulane ke to'é jôm nda nye mendim me nga bi. Mỗt lôô ane bôt b'atupe ane bifam. Mỗt a ke simesane mon éyoñ éte a lôteya male mefe mala. Bone be Afri be nga tua avale jame di, bôt b'aye bo aya, bôt b'aye ke vé? Beza b'aye nyiñ? Besa b'aye li'i te bili mendim? Be fo'ó ve mbil, ve mmatane e kindi'i kindik; kele ñhe fombô mvus ane mendim m'azu m'atitan be mvus.Aya? Eké! Ye nne mendim mana m'abo me bo'ó ana? Ye bi aye bo ve ngume mbu ve mate? Nde mỗte a ye li til mbuu! Osu, nkelan ôsu! Afrikara a jô bone bé! A nga bo na, éyoñ be mateya ôbe nté, ane mendim me nga tyi'i nné, Auki be fe be nga vabe ne vôôôs!

Eéye! Bone be ju'i ma mbil, ye nne jam d'abo e bo'ó ana? Ke me lô bi nto ve minku'u minkuk! Biôm bise bi nga bo bi va'a bia fek bi maneya li'i ôsôé si. Biyem abui bi maneya jañ. Nga mvué, mvu j'awuwu fe mendim, ôlôô ane jhôm éte é nueve melo nlô?

Biôm bise bi maneya li'i valé, biôm ya ntéan ya ôsu mỗt a nga taté ve'ele bo a mo mé, bityé, mvet, a mindiñ, mtoñ a ngalé, bi bi nga dañe yeme taté bo bi nga li'i valé. Olôô ane ôsôé vi alôt ne vioñ vioñ. Nksandan Bivele a Mimfum a bia ñwô ñhe wu. Nde bone be Afrikara be nga beta lôñe minlam mife Nkôte si valé a mialan wô ôse a ke b'akômôtô mam map; mỗte wua ya be be te fe jibi ôsôé.

Chapitre 6

Dulu Bon Be Afrikara Zañbwa

Ane fañ Afri, ntôle mon Nanengôô Baa, ô nga kôlô si a jô na me kôlôya nsa'a mañ me Nyisii va -. Lika'a, me me keya. M'ake ñhe, m'ake m'atôñe jôp ba ngon. Mbe b'aye liti ma vôm m'ayiane tabe aval ane Tate a nga ya'ane ma. Ane Afrikara a nga loene bone bé bese zañbwa a nyia wop a jô be na, Ntôntôô Ma'ama'a bi tabe'e be mia a Nkôm Bôtô a tabe be mia a kele a kale mia vôm ase mi aye ke.

Nyisii mfe a se ôsu, ane aye ko woñ. Biaéane bon a foé.

Jam afe di na, mi ayiane kale jôp ba ngon mbie bi ne mia zen. Vôm ese jôp d'aye ke su'ú vôm ate mi aye tabe. Jam d'aye bo mia ndem é ne na, mi aye yene jôp é kele dim e beta ôsôé été, vôm ate mi nga ke su'ú te beta dañ. Mi aye ye'ele miaé mi bôt mise mi aye biaé na be kañe Nkôm Bôtô étam . Mia mi kelan mfa'a jôp d'adim, ve mamien m'ake

mfa'á jôp d'atôô zañ éte ése nje m'aye jalé bon bam aval ane Tate a nga jô ma. Mfa'á ya na, bôt bese me lô a mis mam ba b'aye bo te kui vôm mi ake su'ú, ve mvôn bôt jenan nje j'aye kui vôm

mi ayiane ke su'ú. M'atu'á jô mia na vôm mi ake su'ú a ne vôm jôp d'adim beta ôsôé été, mi ayiane ye'ele bon benan nalé. Vôm ate a ne nkobô benyo binvame na, Batre, ô ne na te vuan .

Be nga sili ésa na, ye nane a lí'i? Esa na, Momo, nnye a ke a ye'ele mia mam. Ane a nga nyoñe ntum a nga bo a biik a be' e wô bitun zañbwa a ve bon bé a jô be na. Nyoñan ngune jame nyô akekui mi aye kui Batre. Ayok nde m'akee mia di.

A nga bo na éyoñ be nga kôlô, Nkôé Afri a nga ye lí'i, ve a nga su'ulane jô ésa na, Me nji fe kômbô lí'i va. Bia be bobejañ bi ake. Ane ése a nga jô nye na. Me se ngulu ya kame wo, adañedañ éyoñe w'ajô na mia be bobenyoñ mi ake. Ane ba be bobenyañ be nga ke nsamba. A nga ke a fôé b'aloene na, Bekôé. Ane ba be bobenyañ be nga basan nkôte si.

Minju´u Ya Dulu Dap

Bese be nga té si, dulu ve taté bo ane b´ake mfa´a jôp d´atôô vôm ése wop a nga jô na a ye ke . Be nji wulu a môs ve alu, amu vian abui, vôm be nga koene mekok nnye be nga yene mvaé amu me nga yo´o be vian. Be nga tabe aval vôm ete mimbu abui, ve fôé, Ane fañ Afri a nga jô Nkôé Afri na, wo w´adañe yeme zen a mefan, nde bi nga kañese de na ô zu nsamba wongan a nto aya ¿ O nga viane ke bia mfa´a jôp d´atôô, éyoñ éte ke bi ayiane ke mfa´a jôp d´adim ?

Aya, a mo´tat, mamien m´ayem jam m´abo, vôm m´ake a zen m´awulu. Ye mi nji yeme na, nge m´ake mia m´ake li, mi adañ asôé ese mendoñ,ve nge m´ake mia mfa´a mi akômbô mi aye dañe asôé ese ve bizezañ .

Fañ Afri na, kele ñhe, a mo´tat . Nné ane w´ajô, womien mie afane, za mfe a ne beta fet ? Ane be nga ke Nkôé Afri a nga jô be be ke. Nté ôte ôse be kele fe b´afôé. Eyoñ be nga kobô mam ma, be to tañe meyoñ mwom mme mete be nga yôlé ane beésa bap be mbe .

Mvô´ô Nkôé Afri be nga loban na, Bekôé (Beyela)

Mvô´ô Fañ Afri be nga loban Fañ .

Mvô´ô Okaá Afri be nga loban Okak .

Bone be nga bialé mimbias, **Mevu m' Afri** a **Nden Afri**, be nga bo fo'ó ngum mvô'ô bôt, mbe be nga loene na Mevu-Mendem .

Mvô'ô Bulu Afri be nga loene na Bulu .

Mvô'ô Owônô Ngé Afri, mone ya minga a nga biaé ja, be nga loban na Yewôndô

Mvô'ô Ntum Afri, mon ésa a nga yôlé ntume wé, be nga lobane Ntumu .

Nne be nga mane nkôte si a taté kui vôm bilo'ó bi mbe, ve lume mvus mfa'a ya jôp d'atôô . Nkôé Afri ve fombô be mfa'a ya jôp d'adim. Wôna

Nde nji yene njuk nkôte si, nde nne w'abui mbe'e bilo'ó été mu.

A Nkôé Afri

Nkôé na , m'ayebe ,

Nne ô nga kee bia vé ? Avale nju'ú di e nto aya ? Bi nga bo bi yene mbamba mevôm ya wo'an

éyoñ bi nga wulu nkôte si li . A nto aya na , ve bia , ve dulu , te vôm bi ne yene mon atelé abo si a telé abo ka ?

Nkôé Afri na , Me se ngule ya li'i zen bemvamba be nga jô me na me ke mia , me viane ke vôm mfe . Nkelan ôsu , bi aye fe yen vôm a ne ve bia nlem mvo'é , nga Fañ ?

Fañ na , Jeek ; ke w'ayeme na nkôte si bi jaé bibôp bi tit a nyu mendim , ve vana bi abé mvôm a yôô bidi abui ; Me ne bene yebe wo aya ? Jô'ô bongô na , be tame ke ôsu . Bi mbete ke lôñe bibem bi nkaé bi ake ôsu .

Eyoñ be nga kui vôm a mbe bilok , be nga taté nlôñan bibem bi nkaé amu vian ô nga beta bi be valé abui fe ane be mbe nkôte si .

Ane bongô be nga yalane na , jam bi adañe yen njuk bilo'ó si va e ne na , bi nji bi vôm bi ne nyu mendim avale

bi nga bo bi nya'ak nkôte si , Ye bi aye fo'ó bo bi nya'a mendim ve éyoñ mveñ j'anoñ ? Ba be nji bi minka'a mendim bikôp ane bi aye bo bi ba'ale'e mendim magan vé ?

Jam e se valé , a bongô ; ke mi bili benyua a nalé fe mi bili beéso be ne jame ba'ale mendim mete mfa'a wôman , mia be be bese . Taba'an nvo'é , wula'ane nvo'é .

Be nga bili mende'e bikôp , mme mete be nga telé mesa'a me nda éyoñ mveñ j'anoñ . Eyoñ mende'e mete me jaéya , be nga ba'ale mendim mete été . Jam be nga yene mvaé bilo'ó été valé e mbe ve ajô menvoñ , mme be nga bé a yange akekui be meneya di bidi ya été , éyoñ éte b'abôle . Mimbôlé mite mi nga bo éyoñ jôp d'adim , mam me ngô'é . Be nga dañe bé mende'e minjeñ a fôm , biôm bite bi nga faa abui a wum fe abui . Nde be nga yene mvaé ya yange akekui bi tôlobôya . Be nga kôlô éyoñ be maneya vaa bidi biap mefup .

Nté te ôse be nga fôé abui , meyoñ mwom m'ate tot yôp valé . Nanengô'ô Baa , nnôm minga ôte fe ô ngenan be nsamba . Eyoñ be wuluya ôbe nté ane a nga sim be vôm ézin a tabe valé . Nde Nanengô'ô Baa a zu fame ôkon valé , éyoñ éte a yeneya ndaé , ndii , ôwuaban a ngutuboñ . Nalé a ne na , a tabeya nya ayabe . Eyoñ abe melu e nga lô't ane a nga wu , a zu koé na a maneya ye'ele bon bé mam mese a nga yiane ye'ele be . Eyoñ a wuya , bone bé be nga jô na be nji yiane jame Nane soñ , ve na , bi ayiane ba'ale bives bié . Nde be nga bo ve bôé nyia wop ngume vôm éziñ , éyoñ a maneya boé be nfga dutu vívese bié ékôp tit été , beta mbom , ve be'e bie a ke bie , a dañe simesane bie , a taté vuane Nkôm

Bôtô nnye bimvam biap be nga jhô be na te b'avuan .

Chapitre 7

Nkuiane Bon Be Afrikara B´Akui Ojambô´a

Anga bo na , be za´a éyoñeyañ mam me ngô´é , a teme na nlô jôp ô nga dimesane be beta nkôle yat .

Ane bese be nga kutane na , anne bi azu ke aya valé Jôp d´adimesane aya vana , abime mbia vôme di , jé é bo ´Jé ji ? Ye beta ôsôé ate nyôlé , ye momo ? Nde Fañ Afri a nga jô na , bongô be ne aveves mebo be jika´a ke yen jôm éte nge a ne fo´o beta ôsôé ate nga momo . Ane be nga ke ndañendañ .

Eééééya ! Ane aya ôsu wôé ?

Bongô na , Bi kuiya beta Ajape si , bi lôô bilé bi ayené yat ne yetetetete , ve ane jôm be nga

yetan . Ve da ñhe mô t a se ngule ya lôte vôm nyô . Bi fombôya mfa´a ya mbo nga . ve beta yee acal ônon ô ne yene njuk ya tulan ja´ane w´auele ane kôs a si wôé a ne ve nkute nkut a dibi . Mbo nnôm fe avale da .

Ane nsamba ô nga mane suan . HUUUII ! Ndemben bongô bana b´ate yoñ . Nde nne jôm jina é ne anana ! Bi aye lôte vé ? Nde asu´u di !

Be ngenan b´ake b´akobô nalé , a teme na ,

Nkôé Afri ve tebe tetele, a nga jem ne fiafiafia . (Nhom mone abok mi wô^o yen bekôé b'ajem , nnye fe Nkôé Afri a nga jem môs ôte) . Nnye be na Jam me nga jô mia nde di na , mamiene me ne mie zene , mia mi ne ve bôte ya nsamba wom . Fam Afri j'aye liti mia zen ane beésa be nga ya'ane nye ja a ye bo . ye me kate mia vôm zen é né ?

Ane bese be nga kutane akutane da na , katek

Nde a nga jô be na nne zen é ne ajape si , ane

Eyoñ Nkôé Afri a maneya jô be na nne zen é ajape si , ane be nga nyoñ ékpwaé bives bi nyia wop be nga zu b'akale a ye'é je ajap si . Ane Fañ Afri a nga jô be na , A nto bi azu lôñ bibeme va tañ minlam misaman. Nté Nkôé Afri a bôndé bia fek ane bi aye tulane ajap dina . Nde be nga bo nalé .

Ane Nkôé a nga zu kat nye na , me lô na , bi ayiane bô ajape di nde bi aye tulane yat mvo'é .

Ane Fañ Afri a nga a nga sulane bobenyañ bese a jô be na , be tame su'i mimbe'é miap a ye jeñ jôm éziñ été , émien team a yem jôm a jeñ . Nde be nga bo nalé . A nga mane su'i mimbe'é misese'é , akekui a nga yen mon ébak . A nga jô be na , Nyôñan ñbwa'a nyô , bi bômôlô je nkel , aye volô mia na , mi ji'a bo jam Nkoé a te jô de . Be nga bo nalé .

Eyoñ Nkôé a yeneya ñbwak , a nga nyoñ je a mevak a ke vôm ajap e mbe e tele a taté bôô de étam .

Ane Fañ Afri a nga jô be na , bi ne meyoñ zañbwa , bia bese bi ayiane bo ésaé ji a mone ñbwak bi ate yen é bôô mona Ntum Afri ékpwaé été nyô , nde bi aye jí'a tulane de .

Ane Ebômane Etômane a nga wu, a kale jé ñé nga wu a to jôé na: Ntyam Ebômane. Eyoñ

Be nga taté ésaé jap a ngule minlem aval ane bi ayen bôt b'abôm nku , nge mbaé , nge ngom , akekui be nga tulan ajap ne fum . Be nga beta tu'a nene aveñ ete a kui abime môô a ne jame nyin a be'e mbe'e.

Eyoñ be maneya ésaé éte , be nga jô Nkôé Afri na , a nto w'azu lôô a mvoñ bôte jôé ése , ô ke w'ajeñe bia zen ôsu , bia ke bi ali'i bi .

A nga ke ane be nga li'i b'abo ane be nga jô . Nde be nga lône male mesaman , nda bôt ése nlame wua , ve mimbias mmie mi nga fulane jale da : Mevu ba Nden Afri .

Chapitre 8

Bitá ya Ojabô´a

Ane be nga mana lôñ Ojabô´a (Ajap mbô´an), môť ase a jale dé a mvoñe bôte jé .
Bana b´ake b´asaé mefup mfa´a ya mbo nga , ve te ke dañe yee
ba bevo´o b´ake b´asaé nfa´a yee ya mbo nnôm ve te ke dañe yee . Bevo´abui be nga ke
b´asaé zene zen mfa´a be nga so , Beésa bap ve mane wu afôla te besese´e , te ke
wuwua a nga lôť Ojabô´a . Be nga ya´ane bone bap na , te jamane bia va , ve ke bia mi
aye ke . Be nga ba´ale bives biap bise , mvôñe bôt ése é nga bili bives bimvam biap . Be
nga fôé

Ojabô´a . Môs éziñ bebien be nga tabe ésok a tobe beyeme mam . Beyeme mam bete be
mbe fe beta mingengañ ; ya be nga saé bôt akon mevale mese . Ane beyeme mam bete
be nga fulane nlemewua bese a bo ñbwa . Nyeme mam ase a nga ke fombô
mefulu ya nda bôte jé a ke liti me émo´o jap . Atemeteme na , beyeme mam be nga kate
bedimi mam na , bita bi aye kui nlame wu . Bôt abui ya
bedimi mam b´ajô fo´o benya mejô ... Bitá bi aye so mfa´a mbé ; beyeme mam na , jôka´an
, mi aye yen .

A nga bo na , bilobôlobô bise bi nga líi nsa´a mañ ba mimfum mi bôt be maneya
fulane nleme wua . Be nto fe te bo mintañete amu be maneya fulane ngama jia . Ane

bilobôlobô bi nga bôndé fe'e na bi tame jeñe bôt be nga mane kôlô mu melu mvus . Nge bi aye bi be , wôna bi aye zu kuane be be mia , mi ke va'ane bia biôm . Minfum mi bôt na , Yaa , kelan ! Ane be nga téé nsamba bilobôlobô ô beme , ô beme , ô tii , ô tii ñhe meyoñe mevale meva , bi te fe yeme me .

Jôô bita a mbe jôé na , Dumbambañboro . Eyoñ be nga zu zen , a nga jô bôte bé na , nge mi yene bôte bete mi ayiane bo te taté bo be ayok , ndemben bi aye taté mane yemelan tañ bôt be né , a bi aye fe bo be memvôé . Eyoñ be maneya bôndé fe'e nalé , be nga kui Ojambô'a a koene Mvôô Afrikara

Dumbambañboro na , bi zuya vambane mia memvaôé a bo mia na , mi bo bemvôé bangan . Nalé fe bi ate zu nyoñe mia bi ke liti mia Mimfum mi Bôt ndemben b'aye ve mia akum ane b'ave bia .

Bôte ya Ojambô'a be nga yalane na , bia be Mimfum mi Bôt bi nga laane minlañe môse mbé ? Bi ayeme ve na , bi ayamé mia , bi jeme fe wo abôk .

Mekom Bekôlô na , Kôta Mekon a né ?

Nye na , Me nyô !

Mekon na , Lo'ane ma Biko , ô loene fe Tomô a Zo'ô mi zu mbi . A nji mane

ajô anyu , bese ne lut . M'avo na , m'avo mia bese bna , kelane bôman male mese ya Ojambô'a , mi loene beyeme mam bese be zu avôl .

Beyeme mam lut

Kelan ésoK Ajap yat amu Dumbambañboro a kuiya bia atemetem va , ne tup ! Me nji yem avale mvamban amvôé di . ane me nga yeme mam ! Me me kolôbôya aval mvamban amvôé di .

Ane beyeme mam be nga ke ajap yat a bo ésok . Eyoñ ésok é maneya , be nga dutu bives bimbom biap mimbom a ke ôyap ne pebebé , nté akoñ élaé e vo'ó ke lume môť . Ane be nga mane fa'á ékon a dutu je mimbom ,. Eyioñ be nga so ésok , valé be maneya li'i bives bi bôt biap vôm be nga su'u . Ane be nga soo ate'é be nga mane dutu mimbom a zu jô bôte na , be kañebane de mfa'á asu wua , bôte bese b'ayiane kañebane de nalé . Môť a aye bo te kañebane de asu nnye a ye wu bita bi . Ane be nga bulan b'akom ze mvus a kui vôm be nga li'i bives bi bôt bap . Biso'ó bise beyeme mam be nga bo be bo'ok , bi nga bo bi boba'ane ve Ajap yat , bedimi mam momo , sa te binga . Eyoñ bôte bese be maneya kañebane fem . ô vaa ve ba be nga bo melo , be nga loñe toñ mam me ngô'é . Be ne , Abô'ô e soya !

Beyeme mam na , a Dumbambañboro , limi'i bôte bôé bese nsamba ne tiññ a bôte gan bese fe aval ete ô yene abôk . Ane a nga bo nalé . Eyoñ ne maneya bo nalé , ane be nga nyoñe ngom a ke kute je tin Ajap . Be mane nyoñe bôte bese be nga bili biôm biap : mekoñ , bilaé , mefa , be telé biôm bite bise minnoñ mibaé ne tiññ . Be jô Dumbambañboro na , w'azu yen étua jam éto ji . E Kôme fe yene ane bôte bana b'alôte Ajape yat ana . Dumu a zu kui . Be nga jô nalé amu be nga dipe nye zene ya sili na bôte bana b'ake vé ? Ane be nga ke yabe bita Ajap

yat . Binga , bgô a bôte befefe ya nlame be nga tebe nnoñ be be'e fem nkañan mfa'á asu wua . Ba be bôt be Dumbambañboro ve atebe dada nnoñ . Ane be nga taté yia jia na :

M'aya'ane boné ! M'aya'ane boné

Biko , Tomô , Zo'ó , máya'ane bon!

M'aya'ane boné !

Nga Bika , Bika bi Zika , ve zu ñhe bôme ngome . Mekome ke ve zu ñhe ka akpwasa mo . Valé môť ase ya été a maneya tôt nda bôt jé a be'e biôm bié mvus . Mekomô na , Kômane bité ! Mba'a abôk ô nga taté fô'ôsan ne za'azak ! Mekomô émien ve taté ñhe zu a jem abôk . A bili akpwasa mo, ve na , nge a tóbane môť a be'e fem , ve bibi nye de nlô a liti nye na e li , lôťôk . Ajap ya ! Nyôlé fo'ó ve lôťe mbil a ke .

Nalé a nga bo bôte bese be nga be'e fem a su ve bibi be akpwasa a liti be zen mfa'a ya Ajap yat a ke kui bese be ngatulan Ajap yat a ke li'i fo'ó ve bôte ya ngam Dumbambañboro a bôte ya Ojambô'a be nga bo te kañebane fem nyôl . Ane môť émien a nga jem abôk a mbôm ngom be fe be nga su'ulane tulan a ke . Eyoñ bese be nga mane tulan ajap , ane be nga jô bôt be nga bili bilaé a mekoñ na , mi aye mombô mi tele va akekui nsamba bongô a binga ô keya ôyap ôsu , éyoñ éte mi aye so . Amu bana be nji bi ngule ya lume mia , ve mia team mi aye lume be .

Avale di nde bone b'Áfrikara be nga bôlé Ojambô'a . Te ke môť ya été a nga lumi akoñ , ve bôt mbe be nga bôlé Ojambô'a . Te ke môť ya été a nga lumi akoñ , ve bôt be mbe be nga lum ba be nga ye zu bebé mbé Sajap . Ane bita bi nga bulane nsa'a mañ . Benonô Ajap ke be kôlô a tôñ bobenyañ

Ntumu bebien be ngenan be jeme'abô'ô te a zu môse kui wu .

Chapitre 9

Dulu A Enyiñ Ya Ajapa Yat

ANGA bo na , éyoñ be nga mane tulán Ajap , ane be nga dimesan afan été . Bilok bi nji fe bo . Yee a li'íya mvus . Ajap e li'íya mvus , ve bilé mevale meva ane bi lôô na . Be nga kui vôm be nga li'í bives bi bôte betô , ane be nga lôñ ôm ate a dañe vak amu éjijin , te ke vian ; a amu be nga yene mendim valé . Ane be nga loene vôm ate na , **Mebôndôn** , amu nne asôé ese e mbe mebôn vôm ate . Asôé e nga ke mbo nga e nga ke suane yee be nga lik . Di avo'ó ya mbo nnôm e nga ke fe suane ve yee be nga lik . Zañe valé ke nkôte nkôte afan . Eyoñ ése be nga beta wulu valé be nga ke b'adañe asôé ese ve mebône mebôn , ane be nga yôlé mevôm be nga dañe ne , **Ndône** asôé . Vôm ate éyôlé Ndôn , nge na Ndôngô , é nga téé , amu be nga yôlé mon ase a nga bialé abôn ôsôé na , Ndôngô , nalé a ne na , e ne na Atata'abialé ndôn ôsôé , e ne na Atata'a ôsôé .

Ane Nkôé Afri a nga so dulu dé a zu jô be na Me yeneya vôm jôp d'adim . Bese be nga kutan a mevak amu foé ete . Bi yeneya vôm jôp d'adim Si ya Ntiñetan ! Batre wongan (Bata) e ne nkobô ntumu na , te vuan .

Ane be nga jô nye na , tuka'á kañete bia ô nga wulu aya ?

Nye na zen é nji fe bo jam afe nje fo'ó mi lôô nyô . Zen é ne fo'ó ve sus mone ôsôé ase mi aye yen a t'ñe fo'ó ve mendime mé , nge mi ayene vôm mon ôsôé ate a suane be nyô mbok , éyoñ éte mi nga ke mi at'ñe nyô mbo'ate . To na , ngumu mbu , mi kele fo'ó mi atôñe ve mon ôsôé ate . Vôm ôsôé ôte w'aye ke suan , vôm ate nye jôp d'adim , amu ôsôé ôte w'ake mañ ñendendame (Mañ) Amu jôp d'ake Endendame yat éyoñ éte alu d'abo .

O nga tabe zen melu mañembé ? b'asili nye

Tañ ése mi nga jeñe ma , nye ke a yalan .

Môs ôte ôbien be nga yôlé mon ôsôé ate na nalé a ne na , jôm b'atôñe . M'atu'a jô mia na , Otón team ñwô ô ne zen j'ake Endendame amu Otón ôse vi ake asuan été . Nde be nga yôlé mon ôsôé ase na Otôñ . Ane a nga jô be na , asôé éziñ e ne anen nku'a zañ te ngule ya dañe de , nde tónan asôé ese ve mebôñ . Te ve'elane kômbbô dañ asôé bizezañ , a môť ase a yiane tôñ ôsôé ôse ve mebôñ nge mi akômbô ke ôyap .

Ane Nkôé Afri a nga jô be na , Me maneya kate mia mam mese , sa fe ma me ne ajô . Me maneya lepe mia zen ése , a nto ve môť ase a ke mfa'a a nye 'e a kelek . Ane e nga jañ be mis a ke mfa'a a nga ke ba be mvôñe bôte jé ése a ke mfa'a be nga ke a kui môse wu .

Nkôé Afri nye a nga katé yene mañ , mfa´a ya bôte bese be nga tulan Ojambô´a .
Nkôé Afri ate nnye a nga fôé Bekôé nge na Beyela . A nga li´i bobenyañ be li metil a bé
memvôm , nnye ve jañe mefane mefan a vôm m´adañe
édok a ke . Bobenyañ ke be nga bé memvôm mevale be nga lui bie a ékpwelé akoñ . Be
nga fa´a si a bé bidi bi si mevale Meve, Ve bikoto mbie bi mbe ôsu , amu bi mbe te jañ (
te ke ayet) mfa´a ya nlem été, nge minkañ, fo´o ve mvume mvum
Be nga nyiñ mvo´ é bilé si adañ ényiñ ya endandañe OjabÒ´a yat

Chapitre 10

Ntéane Bezambe Befe Nlame Ya Mebôtôn

Anga bo na , éyoñ be nga yene na , éyiñ j'âlôte be mvaé ane bone be Nanengôô Ba'á be nga fulan nleme wua a tyiñ jia a jô Beyeme mam na , bi téya fo'ó ane bi aye wulu a kui vôm jôp d'adim amu Ojambô'a ô ngenan bebé .

Bia bese bi ngenan te yem aval bi aye wulu , Beyeme man , katane bia ane bi aye wulu até ya vana akekui bi aye kui vôm jôp d'adim .

Beyeme mam awôm a bebaé ve ke ésok ne wôôôôô ! be mbe môé na :

1. Amiaési Fañ , mone Fañ Afrii
2. Mesane me Fañ , mone Fañ Afri
3. Emvan Oka'á , mon Oka'á Afri
4. Avuñ Oka'á , mon Oka'á Afri
5. Mvomô Mevu , mone Mevu me Ndene
6. Ndene Mevu , mone Mevu me Ndene
7. Ngia Bula , mone Bula Afri
8. Ekot Bula , mone Bula Afri
10. Mba Owônô , mon Owônô Ngé
11. Mimbé'e mi Mvaé , mone Mvaé Fañ
12. Nkubé Moto , mone Ntum Afri

13. Mekomò Bikôô , mone Ntum Afri

Abime bôte di nde nga jô na , b'ayiane télé bezambe befe , mbe be ke litane be akekui b' aye kui. Si ya Ntiñetan , vôm jôp d'adim. Be nga bo mam mete mese amu be nga yene na be nto vôm mam mese me nto be fut: bidi, mendim, te ke vian nge jôm j'andenele be .

Ane beyeme mam be nga jô na, Nkôm Bôtô abili mefulu mela :

1. A vaa minsem.
2. A zu a ve bia akum, bidi a ntôntô ma'ama'a;
3. Azu nyii bia a kune bia a saé fe bia vôm bi akon .

Nde amu fulu éte éla , nde bi ayiane kôme bezambe befe bela ndemben wua ase ya été a ye bo ésaé jia ya bisaé bi .

Ane be nga télé mingum mi bôt a jô be na , mi aye bo te yebe na, binga be yem na môtt nnye a kobô nyô éyoñ mi aye bo mi bo'ó ésaé jenane ji , Nidimi mam a ye bo te yene mia a kis te na mi ve nye ngu .

Ane be nga yôlé zambe ya ôsu ate na , Andéé nkobô Ntumu ; nkobô Bulu a Yewôndô ke na , Bekungu ; nkobô Okak na Mevunden , a Fañ ke na

Ndôñ-Mba . Zambe ate nye a vaa minsem a abé ya bôt be maneya bo , nnye fa a titane bôtte be ne abé .

Mam mete bôt be éziñ be ngenan e jôô na me ne été .

Be nga yôle zambe baa na , Ngunemelan ; môtt ase a nga bili énjé , nalé a ne na , bives bi bôt bap be nga mane wu . Be nga bo bie minse'e bivin , a toé mon mbaan éle ,

éve'ela'a asu mô't (fam nge minga) nse'e ô'te yô'p . Nalé a ne na , nge fam nje é nga to bives bi ne nse'e é'té . éyoñ é'te b'abo éve'ela'a fam nse'e y'op ; nge minga , b'aye bo éve'ela'a minga nse'e yô'p : Be yô'lé biôm bite bise na , Bengunemelan . Be nga bo be tyi' i biôm bite betit be ne avôñ a yam bie bidi bite bi ne zam . Eyoñ é'te Beyeme mam be nga bo be kele ve be bidi bite a mane fe bie di asoé , a zu du'ú bôt na , ngunemelan é maneya di bidi mi ate ke ve je . Eyoñ é'te Nyeme mam a ke kobô a vale beta tyiñ'éziñ , wô'na ataté bongô a binga ke be yi'a bia nseñ a bedimi mam fe be bo'ó nalé . Te ke yene ñyeme mam ate a mis , be wô'ô ve tyiñ , be tele ke nseñ ; be jeme wô'é .

Zambe baa ate a nga bili bityi biué a akono dé a ve Bôt éyoñ mô't a ve'eleya kop étyi éziñ .

Be nga yô'le zambe lale na , Ngii , nje é'te é mbe nkôman a mevale mebiañ mese be ne kune me bôt . Ngii a kôñelane na nkune Bôte . Nkune bôte ate nye a nga bili abui ngule bityi .

Eyoñ be nga bo ngii , be nga bo te yebe na Ndimi mam nge minga nge mongô a yeme na mô't nye a kobô , vengevenge ve mô't bebien be nga ke liti jôm é'te . Mô't ate nye be nga jô na , a nto mvôm nyô mbo'ó ke na a ngenan ébin , nyô a ngenan te yen Ngii . Be nga mé si bive'ela'a bi bôt . Be nga nyoñ bives bi bôt be nga to ayok , nge minzezam , a bi biôm bite mo a jô na , Bôt be ne bives bi mbe b'aye kune bia nge mô't a wô'é mô't nge ke na , nge mô't a di mô't . Be nga nyoñe vívese bi a futi bie mméane tyia ô'te é'té .

Mefulu ma mela mme Beyeme mam be nga zu b'akañe me nkôm Bôtô . Bedimi mam be nji kañe Nkôm Bôtô , ve be nga viane kañe bôt be nga kañe Nkôm Bôtò nalé a ne na , Beyeme mam .

Zambe ôsu a nji bo bives bi bôt été amu be nga yôlé nye na , **Mvaa-Minsem** . Be na nge bi afuti éves mỗt été bi za bo nye nsem . Bi ayiane ba'ale nye mfuban amu nye a ne éjiane Nkôm Bôtô nyo betate be nga zu b'akañ , nnye a ne ésa ya biôm bise , a ésa ya mebiañ mese nge na ésa ya bezambe bese bi aye bo . Nnye a ne mba'ale bityi (metiñ) ya bezambe bevok . Eve'ela'a jé é mbe fo'ó ve mỗt

émien nye a nga bo a kobô'ô ésam été (élunga) , a bili toñ a sale bôt minsem . Toñ éte é mbe nyalane yôp é kobô'ô fe abeñ . A nji bno mmèan tyi , ve a mbe mỗt émien nye a nga bo a jô'ô minsem na : Sasasala salaa . Eyoñ a nga vaa mie a nji tyi'i kabat nge jôm éfe éziñ , ve a nga nyoñe mongô b'alte zu liti nye ane a nga tene mone mba'a do , metyi ve kui metyi mete mme a nga jô a kobô'ô toñ été na , Nkôm Bôtô a nyoñe metyi me mongô nyô , mme me ne metuna'a ya abé a nga bo , amu me saleya nye minsem mié .

Eyoñ éte b'aloene mongô b'ate tene mba'a na , Ngôs (Mv^m) amu be kpweléya nye bewuu do . Nyô ase a ngenan te kpwelébane jôm éte do a ne ngam b'aloene bôte na , Ebin . Avale mỗt ete é nji di sô .

Ba be binga be mbe avale da Mfa'a ya bityi bise be nga tyili bôt : Be nji yen Andéé .

Chapitre 11

Medu´an Beyeme Mam Be Nga Du´u Bedimi Man (Bibin)

Anga bo na alu éziñ , beta be anon b´awulu alu ese be nga ke vôm bôt be nga to alu a zu së bôt amu be fe be nji TAME yene bôt . Bôt ke te tam wô´ô be nkobô nté be nga so mvus amu aval anon ete e nji bo Ojambô´a yat , ñyeme yate wô´é . Beta be anon bete be nga kobô metyiñe map ve ane bôt . Anon ete e nga to mevale mabaé , avaleda abima beta étoñ kup , aval avok abimea beta étoñ élolé . Ane beyeme mam be nga mongô nge minga , ve beyeme mam étam ! Môt a ye kui atan émien a nyen émien a nyen!

Ane be nga kui atan alu a tu´a ke b´afombô jôm j´akobô , ane be nga yen anon mevale mabaé , e to abui ve te ke yeme de môé . Ane nnôm

Ngii a nga ji ´a to´é éves abé , ve late je mo a bili fe ébañ mekoñ wo ya mbo ngaa a mbo nnôm . Nyô mbok ke ve nyoñe ékôkôé nlô mô a yemeteya je nsul été ne lut . Nyô a nga bili ñéves mô ya abé a ébañ mekoñ a nga zu a yôtane na ;: Mbañ éwo , Mbañ éwo , Mbañ ñéwo , Mbañ éwoooo !! A nga solë nya tyiñ wé . Bôt be nji yemelan tiñe jé amu a nga bo a kobô a beta tyiñ ane tyiñ ntômba .

Nyô ke a nga to´é toñ jé ve late je mo (Ngale Ngii) Omo´o , jôé nnôm a nga sili nye na ,

Omo´o ate émien a mbe fe ve fam , (Nyeme mam) Eyoñ ne tuuuuuuuuuu !

Ane tyé é nga lendé . Bedimi mam a binga a bongo a bongô ve nsili nsili na Jé j'ate bo biduñ alu? Amu bia bese bi ate ko woñ a fô'ôban amu jam ete .

Beyeme mam na , a se ke ajô bi ne mia kat , e se ke bi ne ji'a kpbô . Bi aye kate mia de akiti avok .

Wôna môse baa beyeme mam bese éso' o wôôô!

Eyoñ be nga so éso' be nga jô be na mia be biôm , biôm bite bi ate zu di bôt . Ve mi se ngule ya yen ane b'adi bôte bete amu na , mi bite bi amu na , mi ne mimienmie , é ne na ne na , bedimi mam.

Ane be nga loen ônon osu ñwô'ô mbe éjiane ya binga b'adi bôt nsamba wop. A ne be nga jô be na , binga b'adi bôt nsamba wongan wu mbe bana . Be ne beta nsamba , nsamba ôté ô ne nsamba mekuñ Nde be nga jô fe na , Nduk Ane be nga bo nalé .

A dañe mvaé nge Nkôm Bôtô étam nye a yene na bi ate du'ú bôte bana . Wôna melu m'azu bebien b'aye yeme na , bi nga du'ube , nde b'aye yeme medu'ane mangan a top nya zene . Bi ate bo nvaé amu bi ate yôlé beta ônon ate na Nduk , é ne na , Medu'an . (Eyoñ mongô nge nya moto a du'ú bôt ba bevok b'ajô nye na , a ne medu'an , nalé a ne na , a vu beta ônon beyeme mam be nga yôlé na Nduk)

Bi ne ngule ya kate mia ve na , Ngii nye a wô'ô kame mia éyoñ mekuñ a minduk mo aloñ alu , Beyeme mam be nga jô éfia éte amu be nga kômbô na bôt be tu'a kañe Ngii . A be nga yi fe na bedimi mam be ko beyeme mam woñ adañe abime be wô'ô tame ko , Ane be nga jô na a nto ve mi aloene bia na , " Beyem " amu bia team bi ayem . Eyoñ mô't ya été a ne wua , b'aleone bia na , Nnem . Ataté

éyoñ éte be nji beta tinane na , Beyeme mam , ve su'ú fo'ó ve na , Beyeme . Ane fe be nga jô bedimi mam na , anon ete (Binga b'adi bôt) é wô'ô bo ngbel alu..

Atate môs ôte azukui den bôt be ngenan b'abuni na , akñ a nduk bi aso ngbwe .

Anga bo na , môs a môsô , ane beyeme mam be nga sulan bôt na be zu yen mendeme ya zene yôp va , éyoñ bi aye wulu . Bôt lut , befam , binga a bongô . Eyoñ éte Beyeme be nga kuli amômôm (e ne na bone be môm). Mone jôme ya ôsu jôngôl e futu été . Ane be nga bete jôngôl yôp a jô na : Nkôm Bôtô nye a te lôme mia jôm ni na , Andéé a liti mia je . Nge mi ayene jôm ji zene yôp , yemane na zen é ne mia mfuban ôsu . Jôm ji é ne jôé na , Jôngôlô

Ane be nga kuli jôme baa , e zu koé na , nlôñelônô a ébômakôkot , ane be nga bete bie yôp a jô na , yemane na , môt a nga zu wu , amu biôm bi bi ne mvené .

Ane be nga kuli jôme lale , ane be nga zu koé na niñ (ndindañ) a to été ane be nga bete je yôp a jô na Nkôm Bôtô nye a te lôme Ngii jôme ji na , vôm ase mi ayene jôme ji zene yôp, mi yeme na ayok e soya .

Ane be nga ba'ale mam mete mese minlem été azukui môse wu . Ntumu a ngenan a buni'i mam mete mese azukui môse wu . " Nga mi njôké'é mam mana , éyoñ Mbamba foé a soya ji ! "

Ane Beyem be nga jô be na , Vô'ôla'ane bityi ya bezambe belale ba :

Andéé a tyili na:

- Te di sô , mia binga ;
- Bibin te di sô te na , bi yene Andéé

Atiñ fe na:

- Bibin a binga te di ngôé;

- binga te di ago,o ,

- mon te bônmbô nyia nge kale ba je be ne nyia nge ésa;

- mỗt te tabe nsôso , ve tyi'iban atyel , Nkômo Bôtô a za bene mỗt ate ;

mỗt te vus étyi jia ya bityi a ve bi . Mỗt a ye ke vus étyi jia ya été a nto ve ke yen Andéeé ; nye a ye kpwelé nye bewuu , a jamé abé dé , a vaa nye minsem mise . Ve mi yeme na , Sô ,

Ngôé , Ago , biôm bite mbie bi bili minsoñ abui , nde binga be bo te di biôm bite , be za bo te biaé .

Jam baa Nkôm Bôtô a kateya Ngunemelan na , bôt be tyi biôm bi: Ndômane nge ngon te di kuu , nka'á , akpwe . Biôm bite bi ne tum bi za bo mia jut mesu . Minga te bombo mỗt a kon ngon yôp , a za bo te biaé bon , fam fe e za jí'a balé aveñ bita nge jí'a wu .

Zambe lale : Nkôm Bôtô a nga kat Ngii na , mi tyi mam ma , metiñ mam ma :

- Te bombo minga a mỗs to'ó na a yene
- nye soé
- Nge w'ako binga b'woban jô'ô be na , taba'an ôsôé
- Te laane mbia minlañe nyia ngon é to .
- Te bo nye finga , amu nkana ô ne na : Nyia -ngon é ne asu ane atut élé , bnalé a ne na ane ébibi , ékowoñ
- Te wôé mỗt , nge wup éza jôm , be za loñe wo Ngii .
- ane ô ve mỗt nsu be loñe wo Ngii , nge be loñe wo Ngii éyoñ éte w'awu .

- Môt te ke yene Ngii nge be nji liti wo je . Nge môt a yem Ngii , nge Andée , nge Ngunemelan a kate bPot be ne bibin na jôm é se valé , a ye kon Nsem , éyoñ éte a wu nge a nji jí'a kuli nsem ôte .

minlam miap . Tyé kpwa , bôte bese ve nlô ngomaba été , aba ve ví'a bo abôm ane koé .

Ane beyeme mam be nga jô be na , lika' ane va bi tame ke ésok . Eso'ó wôô. Esk: A ye bo na , mbôle bi ne mingengañ , nge bi yene môt a konôk , éyoñ éte môt wua ya be bia a ye ke sili môt a kon na ô bo Ngii aya ? Nge a ye jô na , me nga bômbô minga a môs , éyoñ éte bi aye yeme na nde a kon Ngii . Ve nge a ye jô na me nga jô'ôbô kale jam bi aye yeme na a kone Andée , Andée a yaaya nye . Ve nge a ye jô na abum e kuiya me atan biyoñ bibaé nge bila , éyoñ éte Ngunemelan j'ayaa nye amu a nga jô'ôbô minga a to ngom yôp . Nge bi asaé avale môt ete a bo te yet , a viane wu éyoñ éte bi aye jô na bana b'ate wu amu be nga di bôt ngbwe , nde Ngii a nga wôé be bi te fe ngule ya beta saé be . Nde , mia bese fe mi ayiane tabe ntyel mi za wu amu étom ya di bobeyoñ be éziñ ngbwe . Ve nge môt a bo mvo'é nsaéane bi ne saé nye , bi na , a nga kon Ngii , nde Ngii a nga jamé nye abé a nga bo . Nge Melan , bi aye jô avale da da . Nge Andée bi aye dañe jô Andée nnye a nga jamé wo amu abé dôé é mbe anen.

Eyoñ be nga mane kôm mam mete mese ane be nga so ésok a jô bôte na :

Eyoñ ji ôkon ôse môt ya be mia a ye kon melu ma , a yiane tu'a vô'ôlô nyôle jé été amu ndô'ôtô a vuseya étyi . Nge a vus a yiane jí'a kate bia amu bia étam bi bili ngule ya saé mia akon ese mi ne kon .

Bia bi ayem mebiañ . Mia mi nji yem jôm Nkôm Bôtô a maeya ve bia ngule ya saé môt ase a te vus étyi éyoñ a kon .

Be nga dañe yemete jam ete amu be nga kômbô yem bôt be bili mejian a wup ,
mebiañ ya
wôé bobeyiañ a minsem mevale mese , ndemben b'aye mane vaa mam ete be a li'i be ne
ngeñññ!

Chapitre 12

Ane Evu E Nga Tééban

Ane beyeme bese be nga ke ésoke . Nnem ase a nga ke a ékômba minga . Ane be nga nyoñ bilo'ó bi ; sam kolot a mekaé me ônoñ , beyem élok, mevul élok. Bilo'ó bina mbie bi ne ôsu mfa'á ya nnôm évu, akôsa bo bife bi ne abui. Ane be nga top bikuta' a bibaé: ve avute fôn, ve ke ébase ngon. Ane be nga nyoñ évu nyat a se' e je bifus a fulane je a bibase bi ngon nge bibase bi avut fôn, ane be nga loene nnam ôte na, nnam aka'é. Ane be nga jô na mefuse me évu nyat ma mme m'ake kôñelan évu abum été to'ó na a ne fam nge minga, mefus me évu mete m'ake bo bevevee be biôm, Jam ese mô't a yam nnam wu a jô mot a di wô, nde d'aye bo, ve nge vus étyi jia ya bityi mô't ate a ye ve nye, éyoñ éte a ye kon nge wu ke vengevenge ve a kañette mbo biah na be nga jô na me bo te di jôm si jôm ka nge bo te bo jame si jame ka. Nge a kañete de nya zôsôô a meme fe na, me boya jam be nga jô me na me bo te bo, éyoñ éte nje a ye nyiñ. Ve nge a kon te kañete mbo biah ne sañesañ na me nga bo abé asi abé aka, éyoñ éte nje ñhe a viane wu.

Ane be nga jô beyale na mia aye ke yemelan avale bon d'aye ke di nnam aka'é, amu mia mi abiaé bon bete. Mi zu kañete bia avale mon ete nné. Nge nyia a biaé bo binga bela, mona fam ke wua a to mona nyini, éyoñ éte nje bi aye yam mon ate nnam aka'é wu na, wo w'aye bo kum. Bi ayeme na akum ete d'aye so nye nda nyia. Eyoñ éte bi aye tiñeti nye atiñ, na wo w'aye lu' u binga awôm. Nge a vaine lu' u awôm a wua éyoñ éte nje a kom amu évu j'avô'ô ve jame be nga jô mô't nnam aka'é yôp.

Nge ntôle mona minga ñwô bi ayame nnam, bi ayiane fas émvam sa ñhe nya. Nge émvam é nga biaé bon betan, éyoñ éte bi aye jô nye na a ye biaé bon betan, Ve nge a nyoñe abume samane, éyoñ éte a viane kon nge wu. Ve nge mon ézin ya été a ye viane wu, te na aka'é á nga jô nye na a wu, ésa mon ate a ye nyoñe biôm ya Ngii, biôm be wô'ô kune bie bôt. Eyoñ éte mô't a te wô'é mon ate a wu. Mi aye ke mi abo mam a ye'ele mvoñe bôt jenan ése.

Ma m'atili mia kalate nyô me nga yen abui mam ya été a mis mam mamien. Mbia mvit ôsimesane nyôp nnye a nga bo na Mejô me Zambe (Nya Zambe) me bo ateñ'e si jangan éyoñ me nga taté, amu téke mô't a mbe ngule ya ji'a kôlô nnOm ôsimesane wu été, a ji'a buni Christ si Bivindi bi bôte va, ô vaa fo'ô ve ane Nsisim Zambe ô nga bo ésaé jé. Satan a nga ve ngule jé mfa'a ya ôsimesane wu. Ane minsos mi nga fôé abui, mebiañ te ke alañé, Nduk, Akuñ, Zeaé anon été, me tame fe lañe Ngii, mbe be mbe be " pasteur " ya mbia jam nyô akekui môse Ngô'tô Zambe a nga télé abo dé si Efulan (Kribi). A mbe be éyoñ éte mintangan mi ngenan te so, nge mô't a wô'é, éyoñ éte b'atupe nye abum, nge be koé avin, be na, te mô't a yi nye amu a te di mô't ngbwe, Ve te yeme na akon bedokita be asale bôt den dina nde bôt bangan bete be nga bo be wo'ok melu mete. Den bedokita b'asal ôyôñ a fibebe, biôm bite be nga bo bi lo'ene mam mese bi mbe ngule ya simesan.

Eyoñ be nga mane bo mam mese ane be nga bôlé vôm be nga to, beyeme mam a bibin bise a binga a bongô bese. Be té ñhe dulu dap afan afan. Be fombô'ô ve vôm jôp d'adim ane bimvam biap bi nga jô be, be tônia asôé ese ve ntôñan ane Nkôé Afri a nga jô be na b'ayiane bo. A nga bo na vôm ase be nga koene beta mekok me ndômô, vôm ate be nga tabe ayap, ane be nga yôlé beta meko'ô mete na Nda akok. Be na Nkoomô bôtô a lôñeya bia nlam! Ve mevôm mevo'ô mese ke, be nga tabe me nté mô't a ne mane bé fôn, a mane fe je koé minkôt. Eyoñ be nga yeme na be maneya naane fôn mengun, éyoñ éte nje be nga be'e me a ke dulu dap ôsu, mfa'a be nga ke. Be nga wulu nalé akekui

be nga kui mebôn me Yom, ane be nga lôñe minlame vôm ate . Ane be nga tabe valé ayap. Be nga bo be lôme mingum mi bôt be éziñ ôsu na mbe b´akôme zen a fombô vôm si é ne nje´ese a zôsô. Be nga jô be na so a zu kate na si é ne étua abeñ ôsu.

Be nga bo be bo´o na nge. Nyeme mam a wôé be télé mfe. Eto ya Yom é nji fe beta yene minnôm beyeme mam mise. Bevo´o abui be nga mane wu, ve a nga li´i ve mimfefé, Be nga ba´ale bives ya Beyeme mam bese be nga mane wu zen, amu be nga bo te jambane soñ. Ane be nga bo be minse´e melan a ésam Ngii été.

EYome yôp valé, be nga di kos abui. Ve jem a bo mevak. Be fam be nga bot bikôp bi tit mvus a abum. Binga ke be nga bot mekaé bilé aval ete. Ba bevo´o be nga jaé kul e tyiñ

Ane be nga top bôt be nga dañ zañbwa, be to fe ngu. Môt ase ya été be kee nye nlaá émvu. Be na biañ akon ñhe nyô. Ane môt ase a nga nyoñ nda bôt jé a télé je mvus; émien a tebe ôsu a bili beta nla´a émvu. Ane be nga yôlé biañ éte jôé na, Akam´Ayoñ. Ane be nga mane woé bibaé abui, a wo´o bie ennaé; bibaé a mekon b´abi mo, a bilaé a mekoñ bilaé mme me mbe ngule ya tup nkôt nyat.

Ane minyôyo´o minem mi nga jaé minjo´o minlô, e ne na mesaé me anon (kôs a mba). Be nga to nalé, bita ve ne tup! Ve be nga tya´a bilobôlobô wôna jé ji; be nga tu´u ñhe be , atuk! Be ve zu ñhe bôé be, ane be nga tup a ke.

Beta môt a nga to mvôñe bôt Ovômba, môt a nga fôé Yévô, jôé na Nkômô Otye, mone Yévô. Ve zu ñhe bôé Bilobôlobô mvam ne tebek a futi Dumbambañmôtô mo ôse´emenjañ, nye na Kôta Mekom a né?- Za´a me mbili! Kôta Mekon na Nso Mozo´o a né? Za´ak me mbili; nye kik a ne nye mo, kpwetek! O lô ane Mbita a baa nye team, ve ke kômôtô nye si analé! Nnemeyoñ Nje ve so ñhe, ve so ñhe, ve zu lap nye fa tyiñ ékat a mbe nye wo ya mbo nnôm. Bôte bese mbim yôp lututu. " Bulu ngu hééééé, môt a ne ngul a monyañ!" M´´ ajô mia na, nlô nlô wé, beyôm befam benyin b´ake b´afefatan bete wô si.

Ane be nga fañ beta nlô ate a ke sale nye bifase bifas a bo biañ akoñ été. Ane Yévô bebien be nga nyoñ ékat é mbe nye wo a ke je. Ae bita be nga man. Bilobôlobô bi mane tup a ke.

Chapitre 13

Bitá Ya Yom

Anga bo na be to Yom yôp vale, Beyememam a bi wô[^]oya na Bilobôlobô bi suaneya ôsôé wu vôm w'asuan Endendame, é ne na vôm Yom w'asuane mañ. Eyoñ Dumbambamôtô a nga beta wô[^]ôtan be ane a nga kôme samba bita ôfe. Ane a nga zu a bet a ôsôé ôse (Yom). Eyoñ bone ne Nanengô[^]ô Baa be nga wô[^]ô na bita bi nto bebé, ane be nga kômesan nya nkômesane.

Tame yene na, Bilobôlobô mbie bi nga bo betate mebun Ojabô[^]a, be ngenan fe b'azu b'atôñ bia mvus, a ne aya? Bi tame ñhe kôme zu kuli bilé si va, bi tame be liti sô. Bemvamba be mbe abot nalé fe te ke[^]e ngule ya yaa, nde be nga tupe be a fek, ve bia, bi nto abui bi nji yiane bo nalé. Bi ayiane tame kôme tya[^] a be nya ntya[^]ane. Kômane biôm mewosan bi ne ngu. Bo[^]an fe Bitá minsamba zañbwa! Etyi! Etyi! Môt te wô[^]ô ane monyañ a lat. Bi azu tame liti Bilobôlobô jôm b'ayi. Bongô ko[^]an énaé mimbome mimbom, nya abuii. Môt ase a yiane fe bi ne ke ôyap. Kômesa[^]ane fe biben, ane akôñe ya yat d'aye bot te jí[^]a lum môte ya be mia. Biben bite bi ayiane bo ékôp yat nge ékôp zip. Môt ase a som ébene jé wo ya mbo nga a late mekoñ wo ya mbo nnôm. Eyoñ éte a taté su[^]u je, ne kepkepkep, a yôô ne veem, a jini abo si ne kikikiki. Bôt bese b'ayiane mane nyoñ bives ya miñyôyok, a ke b'atyit bie menjit, a ke b'awom bilé (komok), a naae biôm bite minla[^]a mi tit été.Bo[^]ane fe mebiañ mevale mese, mam me ayok.

Be nga so kul, a yoé biah bikôkoé bi bul été; bevok be nga naane me bikôkoé bi ngôñ été a jaé biôm bite tyiñ. Ane be nga mane kômesan.

Eyoñ été ñhe Nkômbô Ekô, mô t a fôlô Yékombô, a nga tebe tetele a jô na: A bongô, ahé, ye mi maneya kômesan? Nge nalé ñhe, ye m'aye fo' o yene Bolobôlobô a mis?

Nnenge Futa, mô t a fôlô Osanaga (Sanaga), nye na, ye b'adu'u ma na m'aye yen Bilobôlob^a mi? Mba Owônô Nge, mô t a fôlô Yéwôndô, nye na, a Nnemeyoñ (mô t a fôlô Bene), kute nku bôte bese be fôn, amu bi azu beta lumane Bilobôlob^. Nye ve bebe nkul yôp: " Kindañ! Kindañ! Bôte bese, bese! Bote bese bese! Za'an! Mefôn! Bilobôlobô! Bitá! Bôte bese bese! Bôte bese bese! Za'an! Mefôn! Bitá! Bilobôlobô!"

Nde éyoñ a maneya bôm nkul, ane a nga ke tabe si. Ngaé Bulu, mô t a fôtô Ngoé, ve vam atan a bili akpwa a bikôp, ve zu tyibelan a abôk (mefôn). Nkeñ Oka'a, mô t a fôlô yekeñ ve fulane mo nkeñ.... Mefôn ve man!

Ane be nga nyoñ éfus ntum jia ya ntum Afrikara a nga mane be'e bone bé, bone be Nanengô'ô Baa! Ane bone be Ntum Afri be nga nyoñ ntum ôte vô m ô nga to, a be'e wô akape wô mengap zañbwa. Ane be nga nyoñ fe minla'a mi émvul zañbwa, a futi bifuse bi ntum bite été, a dipe mie anyu a éko, a beme bindeñ bi kôs été ataté ba be nga jaé minla'a nlô, akekui ba be nga be'a menjit e mengeteñ. Ba bevok be nga jaé kule tyiñ.

Chapitre 14

Ndañane Yom

Yom a mbe beta ôsôé mfa´a ya nké a kele´e suan Endendame (Mañ). Nne bia bese bi nga to nye meboñ. Minlam mi taté´é mebôñ, mi kelek nsa´a nsak, a ke kui vôm ôsôé ô nga dañe bo anen, te fe yem na Yom ñwô wu, te ke fe vôm ya dañ.

A nga bo na môs éziñ, mbamba ndôman a mbe nsôm, a to jôé na Mesômô Nkuna, môt ate nye a nga fôlô Yemesomô a kui den. Ane a nga ke a wulu nsa´a ôsôé, éyoñ éte a to nkange ndôman, te fe fôé a zu koé na, beta jôm a yengan ôsôé été a tii mfaá ôsôé wu a tii wu, a tii mfa´a kindi´i wu a tii wu, zeñe zeñ é to nye fefel ébaane li a li.

Ane a nga kui jôm été yôp te yem jôm jôm éte é mbe. Eyoñ a nga yene na é tii mfa´a ôsôé wu a wu, ane a nga kalan je yôp a ve´ele wulu je yôp. Jôm éte é nga bo é fô´ôsan ane kasa´a moinloñ ne yeñ nyeñ , éyoñ b´awulu je yôp. Ane a nga kui kindi´i ya yat, a kute kôp ne kpwôô! A mbili ébu anyu a mo, a vaa je abum ésemé!

A Nanengô´ô jañññññôôôôô, ye me ne ñwuan, za aval étua jam me bili dina? Za jômô j´abôbo ana?

Ane a nga wulu ôbe nté kindi í fok, a ke a yene si ane é né, ane é bôô. Si ve njeése njeése, ve abeñ abeñ! Ane a nga mane tyi í kômbé (minduna) a bulan, a beta ke awulu beta jôm a nga som yôp, a kôme fe kui mfa á kindi í ôvok, jôm éte é bôô mvo é mvo é.

Eyoñ a kuiya nlam, ane a nga sulane bôt a jô be na; M' ajô mia na, me yeneya zen bi aye dañ je beta ôs^é nyô. Kômesa an, akiti m' aye ke mia a ke liti mia zen, nde bi aye kôlô nlam wu; nlam ôte ô dañeya nnôm.

Bôte na, Kane soñ!

Nye na, V' Abiayii a Ndambele na m' ate kôme dañ ôsôé wu, me tui í fe kômbé, nje nyô. Ve ke ñhe wua mis a yen ane si é bôô, ve ne sôlôlôlôlô, ve selemmm e si j' ake. Tyé kpwa ane a nga mane katebe.

Bôte na, Nkele ñhe ô ke bia vôme si éte é né. Ve jam ñhe da ye ô nga beta fo' o yene yôp? Nye na, Yaa; ve jôp e kelee me ôsu. Ke eyoñ éte ñhe m' ate yeme na, me tele zen.

Ane a nga kui ôsôé yôp. Eyoñ éte bôt be nga jô a, Beyem jô an! Ye bi dañ?

Ane be nga be na, Andée a kate bia na, Nkôm Bôtô a lômeya bia na, bi kate mia na, zene nyô a nto ve mi adañ: befam, binga, bongô, nkelan! Bi nji yiane beta bômbô lame wuna de. A nto fo' o ve bi abôlé; nné ane Andée a jôya.

Ane be nga kute nkul akoñ na: Bi yeneya zen! Bi yeneya zen! Ane bese be nga sulan nlô ngom.

Beyem na, nge mia bese mi nto va, a nto fam ése j' ajaé biôm mewosan, bi abôlé nlame wuna den.

Eyoñ be nga kui vôm jôm éte é mbe, e zu koé na nlô ô nyineya nboto´o été ne liit, a mfa´a ya yat fe avale da da ane beta mekoñ. Eyoñ be nga zu dañ, ane Beyem be nga jô a mỗt te telé nsoñ akoñ jôme ji yôp, nge nsoñ fa, nge jôm éziñ é ne nsoñ.

Eyoñ be maneya jô alé, ane bôte mewosan be nga taté dañ, tañ ngum éfase bôte mewosan, éfas évok é nga líi é yabe´e, ndô´otô bita bi aye líi bi kui mvus. Ane nsamba mewosan ô nga teté dañ, a tôé vaé na bôt mimbe´e, binga a bongô, nsamba mewosan ôv´o mvus, bese be nga mane beta jôm éte yôp, jôm Nkôm Bôtô a nga lôme be Nnem nye a nga tele be ôsu, nyô mbok a nga tele fe a nga tele mvus nsamba, susu´s, nalé a ne nnem nye a mbe nlô, nye mbok ébone ya beta éko´o nsamba bôte nyô, be yabe´e.

Avale di nde be nga dañe Yom, te ke mỗt abo e nga nambe mendim, nge dumban ôsôé été, bôte bese mebum zañbwa be nga mane dañ.

Anga bo na, be tebe´e tebe ôsôé yat, bita ki ve suan élíi be nga bôlé. Be lô ane afem afem d´ake. Be na, Ntôñane ve avôl bi ke tya´a be nga nsa´a ôsôé Yom. Nsamba ôse ô nga suan vôm ba bevo´o be nga dañ. W´ayem ñhe na, Nkôm Otye a ne ôsu wôé, nya mỗtô a jô. Bese, nsaba bita ôse, te fe kôsa bôndé fek, nge sili na, jé ji, ve be nga mane kalane jôm éte yôp ne meñ. Te ke wua a nga líi si.

A nga bo na, éyoñ éte mỗte wua ya be be a ngenan te kui yat, ane mone bezimbi wua ya nsamba wop a nga tya´a nsoñ akoñ jôm be nga wulu yôp amu a nga kômbô yem jôme jôm été é mbe.

Ane a nga beme fe fa jé été yôp ne sup. Eyoñ éte jôm éte é nga si'an ne vus! Ve viane va njem vôm é mbe nye si été, a vaa fe vôm nlô ô mbe ô yeme nye tin ébom. Ane bôte

bese be nga dimensan ôsôé si ne fii a jôm éte fe ése, ô vaa fo'ó ve minkange mi nga yeme jok. Ane vôm nlô ô nga yeme nge ô nga tui beta ébé ne lalela. Ane be nga yôlé nyo éte jôé na Ngañmeja. Ngañmeja ate nye bi aloene melu ma na Ngéma (Njemba) amu be nga yôlé nye bon. Já ana azu kui den bôt be ngenan be yôlé é nye bôt, aval ane bese bi awo'ó bôt biyôlé na Ngéma.

Ane be nga mane wu amu mbia ôsimesan ya kui bobenyañ bita a mbe be minlem. Abime bôt e nga li'í yat e nga bulan a dañ ko woñ minlem (ba be nga kôlô ôsôé amu njo'ó wop).

Chapitre 15

Mekandan Me Bon B´Afrkara Zañbwa Ya Nda Nanengô´ô Baa Be Nga Kandan

Anga bo na, éyoñ be nga mane dañe Yom, be nga lôñ minlam misaman aval be nga tame bo Ojambô´a. Nda bôt ese (mon ase ya nda Nanengô´ô) a nga lôñe vôme wé, tañ male mesaman (zañbwa amu Mewu ba Nden be nga bo be tabe´e jale da).

Eyoñ melu me nga lôt, ane be nga tyendé ^jôé Beyem, ane be nga yôlé be na, Bemmie Nlam. (Beyem mbe be nga ke ésok ane be nga bo be bo´ok melu mese, nne ba nga tyendé jôé dap éso´o wôé, a yôbane na, Be mienlame). Mfefe jôé ôte ñwô ô ne be bia a zu kui môse wu. Ane be nga fôé abui valé, nlame ya nsa´a Yom, nlam ôte ñwô ô nga to male metan.

Eyoñ melu me nga lôt, ane bôt be nga jô na, a nto aya bi azu vòp nsá a Yom va, te na bi kuiya vòm jòp ´d´adim Endendam? Eyoñ éte nje be´nga jô bebien bebien na bi ayiane bôlé va a ke vòm bi ayiane kui, Batre. Ane mvoñe bôte Bulu Afri a Owônô Ngé Afri be nga jô na, bia bi aye ke bôlé va, nne bi ali´i bi afôé Nsa´a Yom va, Ane Bulu Afri ba Owônô Ngé Afri be nga li´i. Bulu Afri a nga Li´i a fôlô Yewôndô be na, bia bi ali´i bi ayabe Bilobôlobô Vana a wôsane be nge b´aye beta beta zu tòn bia.

Ane bone betan bevok be nga bôlé fo´o a ke, amu be nga yen ôsimesane wop na ô mbe mvaé.

Bone betan be nga bôlé, be mbe môé na: Fañ Afri nye a fôlô Fañ; Oka´a Afri nye a fôlô Okak; Mevu m´Afri Nden Afri mbe b´afôlô Mevumenden Ntum´Afr nye a fôlô Ntumu.

Môé meyoñ, nloene ya melu ma mme ñhe m´ataté fo´o valé le.

Be nga kandan, be to meyoñ zañbwa. Ve eyoñe ji be maneya biaé abui bon afe, a bone bete be´e kik be nto ayôme meyoñ afe ane bi lôô melu ma. Ane bone bete betan be nga kandane bobenyañ bebaé, be be na, nge mi nyene abé, mi zule mi atôñe bia, ve nge mi nyene mvaé nné, mi tabe fo´o si.

Chapitre 16

Dulu Fañ Afri Ba Bobenyañ

Ane meyoñ mete metan me nga taté bet mfa´a Yom ya nné amu be nga jô na be za beta tôban ôsôé. Ane be nga bete Yom ase na be ke dañ wô mebôn. Be nga wu nju´u dulu te mimbu mimbu. Be kele´e b´atabe vôm ase ve nté be ne bé fôn a di je minkôt, nalé a ne na be maneya vaa je mebeñ. E temetem na, be nga kui beta ôsôé ñwô be nga yolé jôé na Djaa, be na, nge bi adañ été, bi aye fo´o jañ, ane be nga bet a ôsôé ôse. Vôm ase be nga koan na ôsôé w´afulan a Djaa (ô su´ane Djaa) be nga beta bet a ke ke a ôsôé ôse. Ane be nga

kotan asôé ete ese e maboñ. Ae be nga kui aboñ ôsôé éziñ, ôsôé ôte ô so´o si été, ô bo´o ane w´abulane be mvus, mfaá ya mbo nnôme wop. Nde be nga kotan wô abôn mfa´a ya yat be lí´i Djaa a mbo nga. Be na, ôsôé wu ñwô bi tame tônia siliki a ôsôé wu, bi ju´uya a mbetan asôé.

Wôôôô! B´amane siliki a ôsôé ôse. Be nga yene wô ô bili élo, éziñ é to ayap é bete bilé yôp, ane be nga loene jôm éte na nloñ, nde fo´o be nga yôle ôsôé ôte jôé na, Nloñ. Ane be nga siliki a nsa´a nloñe nsa´a nloñe, b´azu b´atabe nsa´a nsa´a nté b´abé fôn a vaa je mebeñ. Eyoñ be yiya wulu ayap, ane be nga yen mon ôsôé mfe. Eyoñ éte nje be nga lí´i nloñ a tônia mon ôsôé ate. Eyoñ be nga kui be mbe afa. Me vo´o kañete minju´u be nga tôbane mie mefan été. Mam be nga yen me ne te ke´e akañete amu abui. Be nga tôban betit be mbe ayok: ze, zok a akameyañ...

Eyoñ be nga yene na mon ôsôé ate a mbe kos abui ane be nga lôñ bibem bila: Andéé jia, Melan jia, a Ngii jia. Nde be nga di kos a di ne tu'ú tu'uk. Nde be nga jô Andéé na, Bo'ó bia sô nsalan mone ôsôé nyô yôp, amu a veyá bia abui kos, a é to fe ve menen, a mevalé meva. Ane a nga bo nalé a vaa be minsem a bo be mfuban mon ôsôé ate yôp. Nde be nga yôlé mon ôsôé ate jôé na, Sôô. Ane be nga lôñe minlam nsa'á Sôô valé a tabe fe ayap, be ja'á kos.

Chapitre 17

Etam Fañ Afri a Ntum Afri Be Nga Bo Sôô Yôp

Ane bon be fañ Afri be nga kôlô si, be Ntum Afri na, Mvaé Fañ a maneya fôé abui, bia be be bi ayiane ke bi atabe vôm wua. Ane bon be Ntum Afri be nga yalan be na, jam ete e se ngule ya boban. Mvaé Fañ a ne mone Ntumu, a nji bo mone Mvaé. (Ayoñ Mvaé e ne mone kal Ntum Afri a nga biaé ja). Fañ Afri nnye a nga zu bo kale Ntum Afri mejian. Ane be nga jô Fasñ Afri nnye mon a nábum nyô a woé, éyoñ éte bia be wo bi aye bo ntañete. Ve mon ate a nga nyiñ, ane Ntum Afri a nga jô na, A bita mvaé. Nde be nga yôlé mvôm bôt mon ate na, Mvaé.

Ane bon be Fañ Afri be nga nyoñ kômbé a ke di' l menda me Mvaé me mbe Ntumu. Ane bon be Ntumu fe be nga ke di' l menda me Mvaé me nga to Fañ. Ane Fañ a Ntumu be nga taté biban mebaé a bikuta; ve kalan mefa, a kôlô ya valé, mo mekoñ.

Ayene Bemienlame be nga yene nalé, mvam ve ne meñelé! Bôt ne kubuk. Be be na, Jé mi abo ji? Z'aye sale mia abime nsem mi abo di? Amu jé mia mia mi aluman? Za ya be nia a ne mone Bilobôlobô mbe bia be be bi wô'ô lumane? Nge Yéwôndô a Bulu be wô'ô fôé na, bita bi ne nsa'a Nloñ, mi aye yalan na, mi nga lumane beza? Ye a ne mvaé mia mia mi aséan, éyoñ éte kik mi ngenan te fôé Ke jô'ô nlam wé, nge ayoñe de. bôt b'ayiane wu ôken, saa fa nge mekoñ, éyoñ éte bi ngenan te koane Bejín. Kañeta'an étom, bi wôk, bi yeme fe jam d'ate bo mia. Bemienlame bese be wô'ô de, be kôm.

Ane be nga jô Mesan me Fañ Afri na, Jé bo, w'ayaa jé?

Amiasi Fañ na, Sa Mesan nye a kobô, mamien m´akobô amu jôm éte é yemeya yem ma nlem ne lut.

Be nye na, Za´a ñhe kobô.

Nné ane a nga tebe tetele na a kobô,Emvane Melô mone Ntumu Afri na, Nde Amiasi Fañ w´abuni na môť a ne ngul nge élañ a se be bia, bone be Ntumu Afri nga? Avalé si ve dumbane nye ôzom anyu si.

Be nyoka´an a no mo, ngulum si, mvab! Be beta nyokan, be kele a mo ngulum e si, mvab (nalé a ne na te ke môť a nga dume nyô mbo´o si.) Ane Bemienlame be nga kandé be a jô be na, Mia ñhe kañeta´ane bia ngum étom wuna ôse. Nde mia mi asañ nbwele nyô, mia bebaé.

Amiasi Fañ a tebe, nye na: Me wô´ô ajô di. Bimvame biangan bi nga kañete bia ne, ésa wongan Fañ Afri, nye a nga biaé Mvaé Fañ. Nde m´atyi´i nkobô étun na, nge Mvaé Fañ a mane fôé, bone bete (nge na, bôt bé b´abiaé) b´aye bo bone be za? Mia mi katane bia. Awua fo´o nTume si.

Emvane Melò ve kôlô si, a to´é ntum, a nga ka a fombô aba. Nye bôte na, Ekobôkobô ñhe ji, jôm mi amane wôk Amiasi a kobô ji. Ye môť a bo a bo´ok éngôngol ane mô Amiasi Fañ? M´asili na, kaé ô nga yeme na Etom ô nga loene fe aya na, Ezom? M´abeta fe sili na, nge ô nga yeme na ando´o e ne bibap zam, ô nga ba´é fe di e nga tele nyua falak a jé? Nge ô nga yeme na, ôvaé ô ne mvaé ngon, ô nga bup fe éñwôé mkpwele di a jé? M´ayeme na Ntum Afri nye a nga biaé Angonô Ntumu, Eyoñ éten ñhe Fañ Afri a nga zu bo mejian a bo, ba Angonô Ntumu, ane a nga ve nye abum. Ane Ntum Afri a nga yaa Fañ Afri, nye na: a ne ñhe nge ô kele w´adi bididii, mon a w´e, éyoñ éte bia wo bi aye butan. A nga bo na éyoñ mon a nga bialé, ane a nga bialé mvô´é. Nde Ntumu Afri a nga loene Fañ Afri na a zu bi mon. Ane be nga late ñbwa, e mon ate yôp a jô na. “ Mvaé amu mon a nji wu “

Ane Ntum Afri a nga yeme na w'aye suñ mon ate, jé ô nga bo te ve nsuba? Ye mon a ne mona mbiaé, ke mon a

ne mona nsuba. (E nga bo nalé a kui den). TAME yene na, éyoñ ô yeneya na be nto abui, wôna be ne benyo bon! Abim m'ayem nde di.

Ntum si kpwamela! A tabe si.

Bemienlame bese eso'ô wôôô! Ane be nga ke fula tyiñ jia na a nto be bi ake sili Mvaé be top vôm b'anye'e b'ake. Ve da, bi ataté ke tyi'i ajô na: Emvane a kabe, a Amiasi Fañ a ku.

Ane be nga so ésok, ane Nkeñ Oka'a, môt a fôlô ô enkeñ a nga to'é Ntum, nye na, Betate be nga li'l na, mon a ne mona nsuba bityé. Ajô te ñhe m'ajô na, a Amiasi Fañ a Emvane Melô: Amiasi Fañ w'aku, Emvane nye akabe. Amu na mon ate, Mvaé Fañ a nga bialé ja. Ve da ñhe, nge akom e bo'ô ayap, nge kôô (kôs, kôkôs) é nji yen melen ya Esa Mvô'ô. Nde bi asili Mvaé bebien na, ye Fañ ye Ntumu mi ake vé? Miabebien tobane vôm mi anye'e mi kelek, amu mo nto fe abe beya bôtô.

A nji ke mane su nkobô, vup! Mvomô Mekata a kôlô si, mone Mekata Mba Mebe'e me Mvaa, mone Mvaé, nye na: A ñhee Eyoñ Mvom.

Eyeñ na, Me nyô a tat;; za'a tebe va, ane nga zu tebe. Be jañe Mvômô a né?

Me nyô.

Za'ak, tebe'e va, Kitik a tebe.

Lo'ene bobenyôñ bese. Mvaé bese.

Ane be nga leone be bese. Mvaé nnoñ, viôñññññ!!

Mvomô Mekata na, Aya? A betat, aya? Ye Mvaé, mbe mi azu sôé mendim me ñbwel nyô? A nto ve na, m'asôp jale dam team. Jal ete e to na, Fañ li Ntumu li, Mvaé zañ. Nge Mvaé be njañ, be Jañe ñhe fo'ó. Be fôé kik, be fôé ñhe fo'ó. Ba b'aye nye nye'e be late'e Fañ melu ôsu, mbe fo'ó be nke. Ba be nye'e b'ake fulan a Ntumu, mbe fo'ó be nke. Balé Mvaé-Fañ, ba bevok kik, Mvaé-Ntumu. M'ayeme na bi ne Mvaé.

Mvomô Mekara nyô nye a nga biaé Eyeñe Mvomô nye a fôlò Biyeñ. Ane a nga beta nyiin a biaé Bejañe Mvomô a fôlò Esabejaña. Ane be nga jô na, ñgbwel é kuiya nlame wu. Ane be nga bôlé nlame Sôô, ane ô nga li'1 bilik. Be mane bete Sôô akôé, a ke.

KE'ETE

W'aso alô ô vé? E Yom--- O wôé jé? – Ñwos- Za di – Abere – Abere za?- Aber Beka – Beka be za? – Beka be Sisi – Sisi Menyii – Me nyi me za? – Menyii me Nko'obaé – Nko'obaé Kôô – Kôô za? Kôô Otya'á – Otaya'á za? – Otya'á Menyoro – Menyore Samvini – Samvini za? – Samvini Songo – Songo za? – Songo Ebua – Ebua za? – Ebua Nkum – Nkum za? – Nkum b'Avôlô – Avôlô za? – Avôlô Oto'ó – Oto'ó za? – Oto'ó Kubo'ó – Kubo'ó za? – Kubo'ó Mvé – Mbvé Mekaman – Mekaman me za? – Mekaman a nga buk nane abo ne tyaaas!

Chapitre 18

Ntabane Ya Mebôn Me Mvôn A Ntem.

Akolo ya Sôô a ke kui mebôn me Mvôn a Ntem, be nga tabe abui minlam ézezañ éte, ve te ke tabe mie ayap. Be nga bo be tabe'ê nt'we ane mô't a di fôn a nga bé. Ane be nga kui mebôn me Mvôn a Ntem, a yene na, vôm ate a ne étua abeñ a mbamba si. Ane be nga taté mane bôman ngum afan a yene de ane e bôô. Ane be nga taté yene jôm si éte ve mebôn me Ntem. Be nga yen Ntem ô kele'ê be a mbo nnôm, nde be nga beta wulu a mbo nga, ane be nga yene fe mebîñ me Mvôn, ô kele'ê fe be a mbo nga. Nde be nga beta ke ôsu a yene Wôlé, wô'ô kik ô kele'ê be a mbo nnôm. Be nga yolé wô Wôlé amu be nga yen ôsôé ôte ô lô'tôk ne wôlô wôlô, amu mekok me mbe abui, Be nga yôlé Mvôn na mvôn, amu be nga zu kôé beta nkongo a mvô'tô ôsôé été. Be nga yôlé Ntem ne: Ntam. Bilobôlobô mbe be nga zu kôñelane na Ntem, ve nya jôé wé a ne na Ntam. Valé (meboñ me Ntam), be nga yen kos njalan, bilé bi awum abeñ bibuma, ajap, éwômé, abam, zeñ aval b'adi bisôsoñ (mekloo) njalan ne lut. Ane be nga yôlé vôm ate jôé na Ntam. Nde Ntem ô nga nyoñ jôé ete a kui den. Ane be nga lôñe beta be anen minlam vôm ate, ane be nga tabe vaé mimbu abui, a fôé

Chapitre 19

Nkaban Si Fañ Afri Ba Be Bobenyañ

Ane Bemienlame be nga tôkan a jô bebien ne, môť ase a yian nyoñ éfus si jé ane a ye ke afôé été, ba be bôte bé. Ane be nga jô na (Bemienlame), mi ayeme na asôé di nde e ne zen aval ane Nkôé Afri a nga jô bia. Zen éte fe nje j'aye ke suane bia Endendame aval ane ntiñetan ô né. Ane bone be fañ Afri be nga ji'a kôlô si a jô na: Bi atôñ Mvôñ nwô w'aye ke kui bia Endendame.

Mewu me Afri ba Nden Afri na, Bia be mia bi ake éfus si jia.

Ane bon be Oka'a Afri be nga jô na, bi atôñe Wôlé, nye a ye kui bia Endendame.

Bone be Ntumu Afri be na, bobejañ be maneya top asôé ese, a li'iya ve Ntem, bia bi tame nyoñe Ntam ôte a tône wô, ñwô w'aye wulu bia a kui Endendame.

Ane Mvaé be nga jô na, bia bi aye tône bon be asôé be ne zañ Fañ a Ntumu.

Ane be nga bo nalé.

Chapitre 20

Mekandan Me Fañ Afri Ba Bobenyañ

Ane bon be Fañ Afri ba be bobenyañ be nga kandan mebôn me Mvôn a Ntem a mialan. Be nga fulan tyiñe jia na b'azu kandan. Ane Mvé Mbita (môt a nga fôlô Esambita), mon Mekom Bekôlo, a nga kôlô si, nye bobenyañ na, Za jPomô bi aye bo bi simesa'ane na bi ne jôme jia a môte wua?

Ane Cota Mekom, mone Mekom Bekôkô a nga vaklé si (môt a nga folô Esakôtan), nye na: Mvé Mbita a yeme sili. M'abuni na môt ase a ke a yiane ke bon be bobenyañ.

Nso Mbozo'ó, môte ya a nga biaé Ndôn Nso a fôlô Esandôn, nye na, ye mona fam ye mona minga, jé nje môt a ye ke je monyañ nalé?

Kôra Mekomô na, Ve mona monga, e ne na élat.

Onjô'ô Mvé na (môt a fôlô Yenjôk), ye mi vuaneya ajô Fañ Afri ba Ntumu Afri be nga sé de étom, ajô ya ke bengon meluk ékéké, te ve nsuba?

Ane Bua Mekômô (nyô a fôlô Bua) a nga jô na Nge b'ave nsuba, ye jam ete d'aye man na, ngone nyô é ne ngone kala? Nsuba fo'ó w'ayian, to'ó na a te ke biaé aluk, b'aye fo'ó jô ve na, mone ngone kale. Nge mone minga ate a ye bo ngone Ngbwa'a Mekomô, a ja'a na Eyeñe Mvomô nye a te

Lu'ú nye, nge be biaé mon, b'aye loene mon ate mon Eyeñ (mone Biyeñ), a to fe mone ngone Ngbwa'á Mekomô. Be nga ye loene melu mana na: mone Biyeñ a mone ngon Esangbwak. Nde m'ayene na, Cota Mekomô a te top nya jômô, a Ndene Mekomô a te yeme jô ajô nsuba.

Ane be nga kandan, môť ase a nga kee mona minga a nga lu'ú be monyañ a nsuba.

Nne ajô meñlu'ú me nsuba e nga taté vôme nyô, mebôn me mMvôn a Ntem, éyoñ Fañ Afri ba be bobenyañ be nga kandan.

Chapitre 21

Mofean Ntum Afri A Nga Fôé

NTUMU Afri a nga blaé bone bela:

- Angonô Ntumu (minga);
- Moto Ntumu (fam);
- Asô´ô Ntumu (fam);

Ane Angonô Ntumu a nga nyoñ abum (nde Fañ Afri a nga ve nye), abiaé mona fam: Mvaé Angonô, Mvaé Angonô nye Fañ Afri ba Ntumu Afri be nga suñ nlame ya sôô.

- Mvaé Angonô a biaé Mebe´e Me Mvaé,
- Mebe´e Me Mvaé a nga biaé Mba Mebe´e,
- Mba Mebe´e a nga biaé Mekara Mba, Obame Mba, Kôl Mba, tañ´ bone bela.

1. Mekara Mba a nyiin, a biaé Mvomô Mekara

Mvomô Mekara a biaé Eyeñ Mvomô, nye a nga fôlô Biyeñ a menda me bôte map. Ane Mvomô Mekara a nga beta biaé bejañe be Mvomô, nye a fôlô Esabejañe a menda me bôt map mese. Ane Mvomô Mekara a nga beta biaé Evuzo´o Mvomô, nye a fôlô Evuzok a menda map.

Ane a nga beta nyiin a biaé Ekañ Mvomô, nye a fôlô Ekaña a menda map. A biaé na, bone benyin, mvô´ô Mvomô Mekara.

Nde Ekañ Mvomô a nyiin a biaé Mbôn Ekana, nye nye'e a fôlô Yembôn a bone menda map.

Bejañ be Mvomô ve biaé Oden Bejañ, nye a fôlô Esaôden. Eyoñ éte ñhe mvôô Mvomô Mekara j'aviane bo menda mesaman, amu beta bendaé bé bebaé ba.

2. Obam Mba a nga biaé Enam Obam;
Enam Obam a nga biaé bone be baé:

- Mfe'e Enam (nye a fôlô Yemfek)
- Okaé Enam, (nye a fôlô Esaôkaé).

Yemfek a Esaôkaé be ne mvôô Enam Obam. Bone bete mbe b'afôé a bo bone menda m'ayené melu ma.

3. Kôlô Obam a nga biaé Minyombô mi Nkolô
nye a fôlô Angon Mvaé. Abim menda me Mvaé bi nga kandan me meboñ me Mvôm a Ntem mme ma. Be fe be nga li'i b'afôé a mialan ane mi lô den.

- Môtô Me Ntumu a nga biaé Bé Moto
- Bé Moto a nga biaé Melô Me Ntumu

Melô nye 'e kik a biaé bone bela:

- Emvane Melô, ntô a nye a nga fôlô Yemvan a menda map mese
- Obam Melô, nye a nga wu te ke'li'i mon;

Mbozo'ó Melô nye a nga biaé Nso Mbozo'ó ; Mengô Me Mbozo'ó ; a Otane Mbozo'ó.

Ane Nso Mbozo'ó a nga biaé :

- Ndôn Nso, nye a fôlô Ensadôn
- Mvango Nso, nye a fôlô Omvañ
- Anjit Nso, nye a fôlô Yemejit
- Obam Nso, nye a fôlô Esaôbam

Ndôn Nso nye a mbe njôô ya bone bete bese; nde b'aloene nye na: Esandôn (Yemvañ).

Ane Mengô Me Mbozo'ó a nyiin a biaé :

- Kui Mengô,,, Odu Mengô,,, a Zoé Meng.

Ane Kui Mengô a nga biaé : Ekakui

- Ekakui a nga biaé Nkuna Eka'á
- Nkuna Eka'á a nga biaé Eso'ó, nye a fôlô Yemesomo (mbe be nga yene Ngañmeja).

Mesomo Nkuna a nga biaé :

- Eso'ó Esomô, nye a fôlô Yesok
- Eso'ó Esomô a nga biaé Biso Bi Eso'ó, nye a fôlô Yebisok.

Bese be ne Yemesomo a bone menda map.

Odu Mengô nye a fôlô Esadumangô nye a nga biaé ; Meva Me Dumu, nye a fôlô Yemevoñ.

Mevoñ Me Dumu ate nye a nga biaé

- Zômô Mevoñ nye a fôlô Zômô
- Zômô Mevoñ a nga biaé Efôñ Zômô, nye, fôlô Fôñ a menda map mese.

Ane Odu Mengô a nga biaé

- Obo Odu, nye a fôlô Esabok

- Odu a nga biaé Ngane Bo'ó
- Ngane Bo'ó a nga biaé Nso Ngana, nye a fôlô Esanso.

Mevu Me Ngana nye a fôlô Esamvu; Mvo'ó Ngana, nye a fôlô Esamvôk.

Zoé Mengô nge (nye a fôlô Esa Zoé) a nga biaé

- Ebaé Zôé, nye a fôlô Yebaé nge Esabaé, ane a nga biaé
- Beti Be Zôé
- Beti Be Zô nye a nga biaé Zô'ô Beti
- Zô'ô Beti a nga biaé Nkômô Zo'ó nye a fôlô Esakôm; Mveñ Zo'ó nye a fôlô Yemveñ.

Ebaé Zua (Zoé), mô't a fôlô Yébaé (Esabaé) a nga biaé Akumutu, nye a fôlô Esangi (Esanji).

Ane Zua (Zoé), Mengô a nga biaé Edu Zoé

- Edu Zoé a nga biaé Nyamfane Edu a nga biaé Eto Nyamfane, Eto ate nye a fôlô Esatop.
- Eto Nyamfane a nga biaé Mva' a Eto, mô't

A nga biaé Esamvak, nge na Yemvak.

Etôtan Zo'ó nye a fôé Yétôtan. Otane Mbozo'ó

Nye a nga biaé Mebane

- Ane Mebane Me OTAN a nga biaé La'ane Mebane La'ane Mebane ate nye a nga fôlô Esala'an.
- Ane La'ane Mebane a nga biaé Ojibila'an a fôlô Ojip (Odjip).

- Odibela'an a nga biaé Esañ Odibi, nye a nga su'ulan zu fôlô Esa'ane.
- Ane La'ane Mebane a nga biaé Ojibila'an a fôlô Ojip (Odjip).
- Odibela'an a nga biaé Esañ Odibi, nye a nga su'ulan zu fôlô Esa'ane.

Angônô Ntumu a Môta Ntumu mbe bana a menda me bôte map mese, abim be mbe melu bi nga kandan mebôn me Mvôn a Ntem a Wôlé. Môt a ne beta menda mebaé ma, a lañe ñhe a yem ane menda me bôte ya ayoñe dé me né, bôte ba be be ne ayoñ da; ba ba be be be vuman, akk... Nde a ye bo ngule ya aloene môt si môte kale na mojañ. Bia bese bi vuman a so melu Kôbata, Tamengôô, be nga to, e ne na melu coba (kua, kôa).

Chapitre 22

Asô'ô Ntumu A Fôé

Ane Asô'ô Ntumu a nga biaé Ngbwa Asô'ô.

Ngbwa Asô'ô a nga biaé bone be baé:

- Mebunu Me Ngbwa; a Bekôkô Be Ngbwa.

Ane Mebunu Me Ngbwa a nga biaé bone bela a taté fôé:

- Ndoño Mebunu, nye a fôlô Ndoñ; Ndoño Mebunu ate a nga biaé Bekôé Be Ndoño nye a fôlô Bekoé.

Nde Ndoñ a Bekoé be ne ayoñ dad, ve bebien b'akômbô ke b'akanddaé menda me bôte map.

Mba Mebunu nye a nga biaé Ovo Mba, a Ovo ate nye a fôlô Yevô; Mvini Mba nyô a fôlô Esamvini; Biaé Mba nyô a fôlô Abaé (Abiaé).

Ane Ovo Mba a nga biaé Ewono Ovônô, môl a fôlô Ewoan.

Meyoñ mana mese menyin Ovo Mba nye a mbe mie nlame ya été; mese menyin me ne fe ayoñ de aval ane me ndôme mane liti.

Zôlô Mebunu na, ye ma m'ali'i mvus, ane nye fe a nga taté fôé a biaé Mba Zôlô

- Mba Zôlô a nga biaé Obame Mba
- Obame Mba a nga biaé Bivian Bi Oba,m

Bivian Bi Obam a nga biaé bone be baé;

- Mfô´ô Ngô´ô nye a fôlô Yemfôk; a
- Zô´ô Ngô´ô nye a fôlô Azôk.

Mebunu Me Ngbwa Asô´ô Ntumu, nye le a mane fôé. Bi aloene meyoñ mete melu ma na Mebum. To´o na mi aye yene Ndoñ na, be ne ôyap a Azôk kik Nteme yat, bese be ne ayoñ dada. Avale di nde be mbe éyoñ bi nga kandan mebôñ me Mvôñ, Ntem a Wôlé.

Ane Bekônô Be Ngbwa a nga biaé Meko Bikôkô,
Mekom Bikôkô a nga biaé fam zañbwa;

Mbita Mekomo - Moto, - Mebui, - Ndene, - Bua, -
Ngbwa´a a Kota Mekomô.

Chapitre 23

Mbita Mekomô A Fôé

Mbita a nga biaé abui bon. Ane a nga biaé Nnaña Mbita. Nnaña a nga fôlô Yéñan. Ane Mbita a nga biaé Mvé Mbia, nye a fôlô Yemvé. Ane Mbita Mekom a nga luç u Mbane Nnenge, a ke kui a nga biaé mona fam, nye a nnga yôlé émien, nde a nga viane tinane nyia, ane be nga yôlé nye jôé na Mbita Mbana. Ane minga ate a nga bulan nsa´a Yom, amu a nga tup a monm ase mo. Eyoñ a keya ane a nga ka fôlô Mbita Mbana. Ane a nga biaé Mboñ Mbita, nye a nga a bili bita bi Mvele, nye a fôlô Yembôñ. Ane a nga beta biaé ngômô Mbita; ane Ngômô Mbita a nga biaé Ebolo Aso´o, nye a fôlô Yeboo; Asô´ô Emvô a nga beta biaé Akôma Asô´ô, nye a fôlô Esakôm, mbe be nga viane ke b´atoñ Mvaé Fañ a be nto be ne Mvaé, ve amu njôane ya mebôñ me Mvôñ a Ntem.

Bone be Mbita be nga li´l be to fefel ésa wop be ne na:

1 Emvô Ngômô, mon Ngômô Mbita, nye fo´o a fôlô a fôlô mvô´^o Emvô Ngômô (a mbe ndaé Mbita Mekomô). To Bitá émien kik, nye a fôlô mvô´ô Ondo To (Ondôtok), nne Nkuma Avômô a nga bialé été, môť a fôlô Mvô´ô Nkuma.

2 Ebôman Ngômô (ndaé Mbita Mekômô) a nga biaé Zôl^ Ebôman; Zôlô a nga biaé fam zañbwa: Nko´o Menye, - Eyi Menye, - Zinga´a Menye, - Elazo´o Menye, - Ekotô Menye, - Abôsôlô Menye a Zô´ô Menye. Nde bone ba zañbwa be nga fôé abui a mon ase ya été a nga bo beta nda a zu kui den.

Chapitre 24

Môta Mekomô, Mebui Mekomô A Ndene Mekomô B´Afôé

Ane Môta Mekomô a nga biaé Nso Moto; Nso Moto a nga biaé Mebôña me Nso (Mebenga), nye a nga dañe bôte bese ya mmiañé wé abeñ a nyanga (te folane nye a Dumangono a mbe abeñ, nyanga, ngu a nkukum mione Esambita ya Mvô´ô Ondôtok). Eyoñ éte binga be nga biaé Nje Mebenga, nye a fôlô Yebôman. Nje a nga biaé Abônga Anje, nye a fôlô Esamebônga; Meko´o me Anje. Bese be ne Esamebôman, mvô´ô Môtô Mekomô.

Ane Mebui Mekomô a nga biaé Mvé Mebui; Mvé a nga biaé Onjô´ô Mvé nye a fôlô Yenjôk; Onjô´ô a nga biaé Efa´a Onjô´ô Mvé, nye a fôlô Efak a menda me bôte map. Mvé Mebui a nga beta biaé bone befe bela nyia qua: Ekuma, nye a fôlô

A nga su´ulane same ntum angôs zañbwale a sili be môt a nga té yôp a si a ne be nga yalane na, zambe.

a nga beta biaé Asô´ôbô Mvé nye a fôé Asô´ôbô. Mebui Mekomô a ngenan a fôé abui nda Yemveñ.

- Ane Nden Mekomô a nga biaé Mbôñe Ndene, nde be nga loene ayoñ dé na Yembôñ;
- Mbôñe ndene a nga biaé Bimva bi Mbôñe nye a fôlô Bimvan;
 - Bimba a nga biaé Ndumu Bimba;
 - Ndumu a nga biaé Esebe Ndumu;

- Esebe a nga biaé Mebé Me Esebe

- Mebé a nga biaé Ma´a Mebé

Ma´a a nga biaé bone bebaé

- Mbôn Ma´a a Eyo Ma´a.

Mbôn Ma´a nye a nga biaé Yembône ya Ebolowa,(te folan be a ba ya be Mbône Ndene, émvame jape le). Ve Eyo Ma´a a nga di (ngal nye a nga di wô) nkôn, ô mbe jôé na Seseñ mecen, ane a nga yô wô bebé ya wu. Eyoñ a nga mane wô yô a tabe mvo´é, ane bobenyañ be nga bi nye fianga na;; b´aye loene bon bôé aya, ye Seseñ? Ane be nga loene bone bé na Eseñ a zu kui môse wu. Nde Eseñ a Yembôn be ne ayoñe da.

Chapitre 25

Bua Mekomô A Ngbwa'á Mekomô B'Áfôé

Ane Bua a nga taté fôé, a ke kui be nga loene bone bé na; Obua.

- Bua a nga biaé Ngôtô Bua
- Ngôtô Bua a nga biaé Nsongôtô
- Nsongôtô a nga biaé Ze
- Ze a nga biaé Minsem Mi Ze,nye a fôlo Yeminsem. Ane a nga biaé mone lale jôé na: Eba Nsongôtô Bua, ane

• Eba a nga biaé Mesebe Me Mba, nye a nga biaé Asôô Mesebe, ane be nga loene mvôô Ndôngô na, mvôô NdônGgô Mesebe (Asma) a menda map mese. Alu Mesebe kik mvôô Alu a menda me bôte map.. Ve Asôô Mesebe a nga dañe nye ta'a abui. Eyoñ a biaéya mona fam ane a nga yôlé nye jôé na Aka'ata'a,nye a nga biaé Ovônô Akoé a bobenyañ bé. Ane be nga loene ba be bobenyañ bese na: Mvôô Akaéta'a; ane be nga fite ésa wé. Asôô Mesebe, Alu Mesebe a Ndôn Mesebe be nga nyoñ mon wop Akoéta'a a mvôñe bôte jé ése. Ba bevok be ne été be nga bili aloene na: Mvôô Eba Olo; ve be ne mvôô Asôô Msesbe. Ajô te bese be ne jôé na: Eba, nge na, Obua; nge na ; Yeminsem.

Bua Mekômô a maneya.

Chapitre 26

Ngbwa´a Mekomô A Fôé

Môte nyô a mbe nya moto, jôé na: Meta Mekomò; ve nye a nga bili ñbwak be nga bô´ô je ajap Ojambô´a, éyoñ be nga tulan Ajap be bese be nga vak, ane be nga yôlé nye na:

Ngbwa´a Mekomô, Ane a nga biaé

- Esi Ngbwa´a. Ngbwa´a ate nye a fôlô Esangbwak.
- Ane Esi a nga biaé Mbôn Esi;
- Mbôn Esi a nga biaé Zo´o Mbôn;
- Zo´o a nga biaé Nyate Zo´o;
- Nyate Zo´o a nga biaé Efô´ô Nyate;
- Zo´o Efô´ô a nga biaé Ebelebele Efô´ô,

Ebelebele a nga biaé bone bebaé : **Etôman ba Mengô me Ebelebele**. Ane Etôman a nga taté fôé a biaé.

- Owôa nye a nga biaé Etoman Owôa;
- Etoman a nga biaé Edandé Owôa;

Edandé a nga biaé bone bebaé:

- Ntum Edandé, nye a nga biaé Abena Ntumu, nye a fôlô mvôô Abena Ntumu. Mone baa

Edandé a nga biaé a mbe Ndumu Edandé, nye a fôlô mvôô Ndumu a menda map.

Ve Owôa Etoman a nga su'ulane biaé mone mfe:

- Mekô'a M'Wôa.
- Ane Mekô'a a nga biaé Owôa Mekô'a.

Mengô Me Ebe a nga biaé Otya'a Mengô;

- Otya'a a nga biaé Afôô Otya'a;

Afôô a nga biaé bone bebaé: Menen ba Mba Afôô. Ane Meneen a nga biaé

- Anda Meneen;
- Anda a nga biaé Mene Me Anda, nye a fôlô mvôô Anda Mene;
- Mba Afôô a nga biaé Zibi Mba, nye a fôlô Zimba, ane a nga biaé Nsiñe Mba, nye a nga bili Oban. Ane be nga loene nye wôé Ngbwam Mba Nye a fôlô Esangbbwam.

Ane a nga biaé Ngap Mba a fôlô Yengap. Meyoñ mese ma me ne ve Esangbwak.

Ngbwa'a Mekomô a maneya.

Chapitre 27

Kota Mekomô A Fôé

Ane Kota Mekomô a nga biaé bone bela. Ve akosa bo na b'aloban neyoñ mefe mefe melu ma, ve be nga taté lobane na Esakôtan. Môé ya bone bete ma: Osele, nye a nga bili Mvele a to mongô, ane a nga ke fôlô Ese a menda me bôte map mese. Mevôngô Ekôtan, nye a nga biaé

- Enoo Mevôngô;
- Enoo a nga biaé Mengôn Enoo.
- Mengônô Enoo a nfga biaé Mba Mengônô;

Mba a nga biaé bone beyiiñ;

- 1 Enoo Mba Nye a fôlô Yeno;
- 2 Emoñ Mba nye a fôlô Yemoñ;
- 3 Mengôn Mba Nye a fôlô Esamengôn;
- 4 Etú'u nye a fôlô Esatuk.

Ane Etú'u Mba a nga biaé Mekom me Etú'u nye a fôlô Esamekôs. Bi ayeme ne neyoñ mese ma me ne Esakôtan.

Bone bela, Etua Ekôta, mone lale ya be Kota

- Mwekomô a nga zu fôé a biaé Meli'i m'Etua;
- Meli'i a nga biaé Zo'ó Meli'i;

- Zo'ó a nga biaé bone bebaé; **Nsi Zo'ó** a **Ekôta Zo'ó**.

Ane Nsi Zo'ó a nga biaé **Angô Nsi**;

Angô a nga biaé bone beyin:

- 1 Nkunda Angô, nye a fôlô Esankunda;
- 2 Ebia'á Angô, nye a fôlô Esaébia'á;
- 3 Nsi Angô nye a fôlô Esansian;
- 4 Enda'á Angô, nye a nga fôlô Esindak.

Nsi Zo'ó mone Esakôtan, nye a fôé le.

Kota Zo'ó, monyañ Nsi Zo'ó a nga zu fôé. A ke kui a nga biaé bone be baé fam a minga. **Ada Ekôtan**, Ntôle mona minga; **Eye'é Ekôtan** mone baa, fam.

Ane a nga dili Eda Dja a ve Emvô Esesa, mon Esazoé a nga bo ntabe be Ekôta Zo'ó, ane be Ada Ekôtan be nga biaé bon zañbwa. Be mbe na:

- 1 Osim Emvô, nye a fôlô Esaôsim
- 2 Bôm Emvôm, nye a fôlô Esabôngô
- 3 Zôm, nye a fôlô Esazôm;
- 4 Ofa, nye a fôlô Esaôfaé;
- 5 Mbé nye a fôlô Esambé;
- 6 Esi, nye a fôlô Esaôsim;
- 7 Ane a nga biaé Zo'ó Mvôé; Ekôtan Zo'ó a nga yene nye mvaé a dañe bone be ngo jé bese.

Ane be nga vaa be meté a ve nye ntôntô ma'ama'á. A nga kobô nye na: Wo ô ne nyô ya bobenyañ; ane Zo'ó Emvô a nga dañe fôlô a biaé **Eye'é Zo'ó**;

- Zo'ó Emvô nye a fôlô Esaétyek. Ane anga beta biaé **Ndi'í Zo'ó Emvô**, nye a fôé Esamendik.

Ekôta Zo'(émvam) a nga yôlé bon be ngal bese éyôlé jia na: **Mevembe mvô'ô Eda** te bi tyé ve ngô'é.

Ane a nga bôé Emvô Esesa a jô nye na: Kôlô'ô jale dam, a li'í bone bam a ngone jam. Ane a nga nyoñ Osim Emvô a Esi Emvô a ke be ayoñe dé Esazoé, nge na Esabaé.

A nga bo na, éyoñ be nga kui zañ mebôñ me Mvôñ a Ntem ba Djaa, zañ afan, ane beta tit a nga yaa bôt a bi be abui. Ane meyoñ mese me nga yaa tit éte a wosane je a wôé fe je, ve be nji yem je éyôlé. Ve Zo'ó Emvô a nga jô na: tit été é ne jôé na Zok. Ane éveam é nga té nye si a beté nye mbim zo'ó yôp a liti meyoñ mese na, môte nyô, bebela na: mi aye loene mvôñe bôte jé na Yemeyema, émien a bobentyañ bé bese, amu nye a te yem jôé ya tit mi ate bo mi dimi'í. Ataté môs ôte be nga loene Mevembe mese na: Yemeyema a zu kui môse wu. Ve jôé ya Mevembe é nga ke abo si.

Eda Ekôtan nye a mane fôé le.

Chapitre 28

Ella´e Ekôtan a Fôé

Ane Eye´e a nga biaé **Fuda Eye´e**.

- Fuda a nga biaé Mbiam Fuda;
- Mbiam a nga biaé Mekomô Mbiame;
- Mekomô a nga biaé none bebaé:

Asô´ô a Asonó Mekomô; Asonó nye a fôé Esaésôn a menda me bôte map.

Chapitre 29

Asô'ô Mekomô A Fôé

Ane a nga biaé **Nde'é Asô'ô; Ane Nde'e a nga biaé bone beyin:**

- 1 . Nna Nde'e
- 2 . Ngom Nde'e
- 3 . Ekôta Nde'e
- 4 . Ebe Nde'e

Ane Nna a nga biaé Mebiam me Nna, Enye'e Nna. Bone bebaé Enye'e Nna a nga biaé: Ze Enye'e nye a nga biaé Otyiman Ze; Nna a mvô'ô, Kribi b'aloene be na: mvô'ô Otyiman Ze Eyek. Be to Mvo'é nlam.

Ane Mebiam me Nna a nga biaé Mvele Mebiam; Mvele Mebiam a nga biaé bone bela.

1. Bitumu Mvele,
2. Zo'ó Mvele
3. Akora Mvele.

Zo'ó a nga biaé Nnañ Zo'ó Mvele ; Bitumu Mvele a nga biaé Nko'ó Bitumu nye a nga biaé Nnanga Nko'ó.

Mvôô Acota Mvele be jjañeya abui, be li'ya ve Betyenge be Ové; bone bese bevok
be ne mvôô

Nnañ Nde'é, be to nlam Esakôtan b'aloene na: Mvo'é nlam, Kribi.

Nnanga Nde'é a maneya fôé.

Chapitre 30

Ngomô Ndeé A Fôé

Ane Gnomo a nga biaé bone bebaé: **Mba Gnomo** a **Evina Gnomo**.

- Evina a nga biaé Nkuna Evina a Ela Evina;
- Nkuna Evina a nga biaé éwôlô mon: Mveme Nkuna; ane Mveme a nga fite bone bete bese, ane be nga loene be na: Mveme. Bevo'ó be to Kribi, ba bevok Bizma Ebolowa, ba bevok Biba Ebolowa.

Ane Mveme Nkuna a nga titan émvam: Evina, ane Evina a nga tup a tõe benyandômô nsa'a Wôle. Nne a ne wôle den. Nye fe a nga ke fôé abui wôle.

Zômô, Ayoñe dap.

Ane a nga biaé Osom Evina, nye a fôlô Osumu, ayoñ Esakôtan b'awôk Nniefañ. Zanga Evina Gnomo a maneya.

Chapitre 31

Mba Gnomo a Fôé

Ane a nga biaé Menno Mba Gnomo; Menno a nga biaé bone beyine:

1. Akôta Mennomô
2. Ongote Fa Mennomô
3. Ekô´a Mennomô
4. Sivo Mennomô.

Acota a nga biaé Mvongo a to Bidu, Kribi; Ongote Fa Mennomô a to Bikoé, Bata, ve Esakôtan. Ekô´a Mennomô a to Asandik, Ambam a Mennomô be bese b´awô´ô Ambam. Sivo Mennomô nye a nga biaé Oto´o Sivo, nye a fôlô Esaôtok.

Gnomo Nde´e le a mane fôé, bese Esakôtan.

Chapitre 32

Kota a Fôé

Ane Ebende'é a nga jô na, Za jame di, nne mintôle mi bon mi amane me tyamelan atya va? Za a ye jam (jep).

Ane a nga su'ulane biaé mone lale a to jôé na, Etoman Ebe, éyoñ éte a nga nyoñe nye a jô na, M'aye bo te zu koé ô to éza aba. Wo, w'aye bo nkukume

Nen Esakôtan. A wo team be nga sili mam ya bôte betô. Nyoñe ôsimesan wom, w'adañe mvaé, ô so'ó te vuane wo môse wua.

Ane a nga wu a jambe soñ. Ane Etôman Ebe a nga li'i éto jé.

Chapitre 33

Etôman Ebe A Fôé

Ane Etômane a nga biaé bone bela.

1. Akiéme Etômane
2. Ebômane Etômane a
3. OMVON Etômane.

Akiéme a nga biaé bone bebaé ôsusua, fam ba minga. Ntôle fam Jôé na Mvôô Oka'a nye a fôé mvôô Mvare Okak be to Zalôm b'awôô a Amba,.

Ane be nga dili mona minga ja, jôé na: Ba Oka'a, nye a nga biaé Alôô Oba a to Eves. B'awôô a Ambam.

Ane Ebôman a nga taté fôé a biaé bone bebaé Ekiémé Ebômane a Ze Ebômane.

Ze Ebômane a nga biaé Mveme Ze, nye a nga fôô mvôô Mveme Ze be to Kôndémekak Esakôtan. B'awôô a Ambam.

Akiémé Ebôman a nga bo ndôman ane a nga jô é sanga na, Me nga zu bulane jale dam.

Esanga na: Yaa, a nto fo'ô w'ayiane bulan mia nyua. Amu ba nyia be nga ke wôé.

Aso be nga so, a zu kui jal be ésa e mbe jôé na Anjityun, a zu koé na: ayoñ afe e nto été, amu be ésa be nga mane bôlé. Ayoñ ete e to jôé na: Esakuna. Ane a nga sili be na, Betate be ne vé?

Be na: Be ,maneya bôlé. O nto ve tabe va. Eyoñ bi aye bôlé, éyoñ éte fe bia be mia bi aye ke nsamba, ô ke fe w'atoñ be eso.

Ane a nga tabe be be te ke fe kôlô, a ke kui a nga lu'ú minga a to jôé na: Ezôna Zi'i, nye a fôlô Ezônazi. Be to Meyô Bibulu; b'awô'ô Ambam. Sôn bese b'awô'^o a ambam; be to fe Mekomô

1. a Mekomô

2. bese ve Ambam. Be to fe Minan b'awô'ô a Ebebeyin (guinée Esàgnole).

Ane a nga lu'ú Ntyam Bana a to Dama, a lu'ú fe Atem Nne'e a to M4ekomengôna. Ane a nga lu'ú fe Mendimi me Ekô, be to Ongô'ô Zok. Bevo'ó be to amvam be Mba Akiémé, b'awô'ô Minko'ó-Meseñ(guiné' Espagnol). Nalé Akiémé Bokoro bi aloene nné na mvô'ô Akiéme Ebôman, Etômane Eto, Ebôman Etômane a nga biaé Ze Ebômane a nga líi minga a to jôé na Ewô'ô Zo'ó.

Ane Omvonô Etômane a nga taté fôé, mone lale ya Etômane Ebe. Ane a nga lu'ú Ewô'tô Zô, nkus monyañ ngon Ngoé. Ane ba nye be nga biaé bone bebaé, môé na:

Onji'i Mvomô a Esônô

Mvomô. Onji'i Mvomô a to Njazeñ a Mebem, éjôé ya Ambam.

Ane Esônô Mvomô a nga bo mkukum abui a biaé fam ébu. Ngéma Esônô a to Oveñ, a mfenda Doum; nne Pasteur Ngéma Oyônô a nga bialé nda éte, a Asandik bese éjôé ya Ambam; a Yôs a wô'ô Bitam, Gabon.

Ane Edo Esônô, mone baa Esamvôa, a to Okôñ, a e ne fe mvô'ô Edo Esônô be to Okôñ a Endendem, ofet a Angalé. Bese b'awô'ô a Ambam.

Belumu Esônô, nye mvôñe bôte jé é nga nmane jañ é líi ve bôte bela. Be mbe na: Dama, bôte bebaé Hendedme, môte wua. Bengo be Esônô a to Angalé. Be Nniéfañ (guinée Espagnole).

- Ndôngô Esônô a to Bisa (Ambam).
- Ndemozo'ó a to Okôm Bibui (Bitam).
- Mimbimi Esômô a to Ekoumedoum a Bilôn (Ambam).
- Efulan Angaklé nne mô't a nga kañete ma mam ma, President Afa'á Bibô'ô, a nga bialé été.
- Ebe Nde'ée a maneya fôé. Dulu be nga wulu di.

Chapitre 34

Nyôlan Asôé Alale Môé

Be nga beta afan, mebôn me asôé medla me

To été. Osôé wu ô kele'e a mbo nga, wu vok ô kele'e mbo nnôm, wu lale ô kele'e be ôsu. Ane be nga yôlé wu ya mbo ngale na: Mvôn; a wu ô mbe mbo nnôm na: Wôlé; a wu ô nga ke be ôsu na Ntam, ñwô b'aloene den na Ntem. Ane be nga yôlé vôm ate jôé na: mebôn me Mvôn a Ntem.

Ntem, ñwô ô nga ve ényiñe ya vôm ate mvaé a mefok. Nde be nga yôlé wô na Ntam, aval ane bi ate lañe mvuse valé, amu mbamba be mame ya été: Betit mevale mese, anon mevale meva, kos meval abui. Nsa'ôsôé ôte ô nga bili valé zam mevale menyin: atut, andim, ésa, nyasé'é. Be nga yen ôyôme avale zam afe kindi'i valé, be lo'ene na Mvie-Mekôta, nje é nji tu'a bo zam, ve da be lôñe fe je abui.

Valé be nga yene fe minloñ mevale menyin: asa nloñ, ébotok, ôngam, édiñ. Biôm bite mbie be nga lôñe bie a yene mvaé.

Ane be nga yene fe bilé biyin mbie be nga bo be jaé bikôp: émbiôn-Akam, ékekam ane bi ajaé bindelé den.

Be nga yeme fe bilé ya di bibuma abui vôm ate, aval ane: ando'ô, ajap, sia, éwômé, abam, tom a mevale mese bi bili den.

Avale jam, nsa' a Ntem, ja'ana mejom ve wum bibuma, anen a ézezk, b'aloene na visón.
Ntabane ya mebôn me Mvôn a Ntem ñwô wu.

Chapitre 35

Njeñane Nku A Bisa

Ane bôte ya valé be nga sulane vôme wua a jô na, bi ayiane bôle va bi ke bi asiliki a Ntem a wôle ase.

Ane Bone be Okak Afri be nga kalan abôn wôle a ke.

Bine be Ntem Afri be nga jí'a siliki a Ntem ase amu be nga wôô na bone be Fañ Afri be Tôbaneya mintangan abôn Endendama, nde Mimfum mi bôt mi nga ve be bisa, nku menga, fiti, mekoñ a minka'a. Ane be nga jô na, sombok a someya mvom. Bi'i kik bi TAME siliki a ôsôé ôse, éyoñ éte bi aye ke tôbane be ôsôé nké.

Ane be nga bôle abôn Wôle a Ntem a ke, môť ase zene jé a nga top. Ane be nga beta ke fulane beta minlam afôla ya W*olé a Ntem be ne na, nyuna li, nyô mbo'ó li. Ane be nga yene beta ako'ó valé e to jôé na Kum. Ane Ntumu Afri a nga fôé abui a dañ bo ngu vôm ate. Nde be nga taté vak a té njeman ya abui mebôk, amu si ya be ésa be nga tiñeti é nto bebé.

Chapitre 36

Oban

Eyoñ bone be Owônô Afri a bone be Bulu Afri, ba be Bilobôlobô be nga líi b'abo élat, amu be nga ke di biañ akoñ... biañ éte é mbe ngule abui. Be nga di biañe fe é to jôé na Mbombok. Mie biañ a mbe jôé na Ndôngô Bia'a. Ane a nga jô be na, Nge mi akômbô bo minkukum, kelane bita be bobenyoñ benan. Môt a ye dañe so minkôm abui, nye a ye bo nkukum w'aye jôô bobenyañ bese.

Ane Bilobôlobô bese, Yaoundé bese, Bulu bese be nga té bita, beta bita, be loene bie na Oban. Eyoñ be nga wô'ô na si bi to nsa'a Eyoñ Ntumu be nga wô'ô fôé na Oban w'azu, ane bese be nga mane sulan, Mvaé bese, a jô na, Bi aye bo aya? Bone be Afri be keya; ba be Okak Afri be keya. Ye bi aye fo'ô vo bita bi, ve biabia?

Ane bese be nga yalane na, Bi ne befam; bi ne ngule ya bo abime bi ne ngule ya bo.

Ane be nga fa'a beta ébé bitun bibaé, be nyoñe vívese bi bôte betôô be nbe miñyôyok a nyoñ éngôkom a ésôn, a biôm bife bise bi mbe ényan, ve jalé bie étune jia ne lut. Ane be nga kôban beta mbuji'i a nduan ébé yôp ne kpwingbwim. Befam bese be nga bu'i be bo be kele'e wwobane je alu, a môs. Môt ase a tabe'e nkôt (nalé a ne na, te fe bombo

Minga), amu be nga wobane “Ebizo’o”, bialñ ayok é to fe bialñ akoñ. Be nga tyi’i menjit abui a dip minlak, be va’a bives bi bôt été; fam ése é nga tyi zip a nsôle kos. Te yene minga nsôé, sa te nambe nye.

Ane be nga tabe mekina, nsa’a Ntem a mombô, Oban vi aye so mfa’a mbé? Be ngenan be mombô’ô, ateme na, bita tup.

Te ke’e bife bi mbe ngul ane bili. Te ke’e môs ôfe Ntumu be nga wosan bita ane môs ôte, e môs ôban ô nga kui. Abôn ve bôlé, ataté nlame ya Mengama, Mimvul. Ataté nga a yandan mekoñ mevale meva, te ke fe akañete. Ngon éla ve andutui andutui, alu ba môs, môt te ke awo’an.

Engôngo amu bi nji yem melu me ngo, ve bi atu’a lañe mam ma. Eyoñ Oka’a Afri a Fañ be nga wô’ô na bita bi dañeya Ntem, bi nto Wôlé-Ntem, ane bese be nga so ve mimbi, a zu wosan Oban.

Eyoñ bese be lateya ñhe ngam jia, ane be nga bôé Oban a titane be si jap mbia ntitan, mebo me bômôtô’ô do. Ane Oban ô nga dutan a ke. Ntumu kik be li’i mvo’é si jap acosa bo bôt be nga wu abui li a li. Fañ a Okak fe be bulan mevôme map a nbamba nkañete anyu.

Chapitre 37

Mbil Oban

Anga bo na, éyoñ bita bi maneya, ane Ntumu, Mvaé, Fañ a Okak be nga sulan Kumu si a jô na: Eyoñe ji bi ayiane mate Oban ôfe w'azu; amu bi ayeme na w'aye beta so. Ve da bi aye bo te beta dañe Ntem, a ke wô yat. Nyô ase a ye dañe wô a ye ke tôbane melep ya Oban. Bi ayiane siliki a Ntem ôse, Ntem mbo nnôm, Wôlé mbo nga.

Ane bese be nga bo ane njôane wop ô mbe. Ane be nga yemete atiñe na, mone Ntumu te dañe Ntem a ke tabe wô yat, nge ke dañe Wôlé, ve siliki ézezañ ya asôé ete abaé a ke kui Batre (Bata) e ne na: Te Vuan.

Ane be nga té beta nsamba a ke ane be nga jô. Ve abui ya été be nga bo melo a dañ Ntem abôñe ya Ekiñ, ane be nga zu Cameroun va, ve w'aye yen abui bone mendem me éziñ mfa'a wop. Den Ntumu be ne mengap mela:

- Cameroun ngap
- Gabon ngap
- Guinée Espagnole ngap.

Chapitre 38

Nkandan Mengam

Ane be nga sulane vôme wua a jô na, bi TAME telé minlô mi bôt ya meyoñ. Nde ayoñ ese e nga telé bôte mevale mela:

- Mmie ayoñe,
- Mmie nlame,
- Mmie jale.

Minsamba mite mila mime mi nga bo mi kôme'mame ya meyoñe map. Ja'ana ayoñ ete e bili mal awôm, nge mewôm mebaé. Môt ase a kobô'ô mame ya ayoñe dé, nye ayoñ e nga telé a nye ayoñ e nga ve дума. Nge jam e kate nye, éyoñ éte a loene bemie meyoñe ya meyoñe mefe, a bo beta ékôan, nje be nga yôlé na: Ebôm. Esaé bemie nlame nje le.

Ejôé é nga wulu be, miné miné. Mmie jale a nga jôô fo'ô jale dé, binga a bongô. Bese be wô'ô nye, a nye fe a yeme ba'ale be, a kame fe be. Nge jam éziñ e kate nye, éyoñ éte a ke be mime nlame. Nyina fe a mbe éjôé abui, a nga bili éyoñ éziñ mal awome, nge mewome la, éjôé jé si. A nga yeme kobô mejô soso a mvo'é. A nga kame bôte bé bese a ba'ale be mvo'é. A nga kate bôt mam, b'aye vô'ôlô nye. Ve nge a kate jam éziñ éyoñ éte a ke de be mime ayoñe. Mmie ayoñ ate nye a mbe ane Njôô Bôt. O yene fe ane jam d'akate nye ô yeme fo'ô na,

E nto beta jam a yiane ke Ebôm, nalé a ne na Ekôan Bejôô Meyoñ. Ebôm nje é mbe susu'á ya ngule ntyi'ane mejô. Te ke'ê fo'ô ajô e mbe ngule ya so Ebôm e to te ntyi'an.

Nne Ejôé é nga bo é wulu'u ane. Nde te ke'ê môte ya ayoñe di a mbe ngule ya kobô a môte ya ayoñ afe, a ji'á wô'ô nye. Nde nkandan ô nga bo zañ meyoñ.

Chapitre 39

Ntéan Ziñe Ya Meyoñ

Anga bo na, éyoñ mona ayoñ éziñ a meneya ve´e minga éziñ a mon ayoñ afe a nga ke bombo minga ate, éyoñ éte mỗt a nga ke lu´u minga a nga wô´ỗlun a ke kat njỗt ya ayoñe dé. Njỗt ya mỗt a te ve´e minga a lỗme nyỗ mbo´o na, Mongỗ wỗe a boya abé. Lỗme´ntañ.

A nga bo na bo´o na, éyoñ mỗt a te mane ya´ane mejian, nye na. Nne m´amane ya´ane ngon aya va? A nto ve m´ake to´é minga ate, Ane a nga bomỗt nye a ke nye ayoñe dé.

Eyoñ ate njỗt ya mỗt a nga ve´e minga a jỗt na, Lỗme´ma minga ya mone wom.

Njỗt ate na, Momo, me se ngule ya lỗme

Wo minga ate, amu mone wom ba minga be diñesaneya.

Ane njỗt ya mỗt a nga ve´e minga a jỗt na: A mone wom bo´o jam ỗt ne bo na ỗt nyoñe minga wỗe amu mỗt a minga be nto ngam; nge nalé momo ỗt nto ve nyoñ akum dỗe. Binga be ne abui ỗt lu´u mfe. Nyoñe´akume dỗe.

Ane mỗt a nga ve´e minga a bôt bé be nga taté siñ mỗt a nga bỗmbỗt be minga a bôte bé, éyoñ éte bôte bete bese be nga sian.

Chapitre 40

Bitá

Eyoñe zĩn é neneya, éyoñ éte nje môt a mbe minga a ke wôé môt a nga bômbô nga. Wôna môt ate a bôte bé, janyañ dé ngam jia. Bôte be mbim a janyañe mbim b'áfulane ngam fok. Etom ve nenenen, ane ngam ése ya mengam mebaé ma, é nga yeme ngule ya Eyoñ éte be nga ke Ebôm a ke kal étom.

Chapitre 41

Nkalan Etom

Ane Bemie ayoñ be nga jô na, bita bi ayiane man. Ane be nga sulan meyoñ vôme wua. Ane be nga kal étom. Môt a nga ve´e minga a nga taté kobô. Mve´e minga: Mvé, ma, me nga ve´e minga wom. Me mane ve nsuba abim be nga tot ma. Me se ngule ya kañette mia ane nyia ngon a nga nye´e ma, ane me kik me nga tu´i be nye. M´atem na, me nga wôô fôé na, mô Ngéma a keya jii nye. Nde me nga wôôlun abui, ve te ke´e bo nye jom. Ane me nga ke kate Njôô ayoñ na a nyoñe ma minga wom, nté étom é ngenan te bo. A befam, éyoñ ô bili ana, ô bo aya? Nsuba momo minga momo. Nde éyoñ me nga wôôlun w´anemban, ane me nga ke wôé mô Ngéma, amu mebun me nkpwala a nga bo me nembaneya, a amu a nga ve ma ôson nyô meyoñ été na, nye a dañeya me édi. Nde bôte bé be nga wôôlun. Bita bite mbie bi. Nkal étom ôte wu.

Za a ye kobô señe ya mbim? Te ke môt, fo´o ve monyañ nge a yem.

Me Mba m´abo me bo´o na, nge jam e nembane ma nkôñ, me dimi de kobô. Jam afe e nji bo, ve na Ngéma nye a nga ke bombô minga amu a nga diñe nye. Be´e kik be wôéya nye amu abé nlem a ziñ. Bita bite bina, me jô fe aya? Mia bekum jô´an.

Bekum é sok wôô. Be na bi jô aya mfa´a ya ajô di, abim abui mimbime di, b´aye bo aya?

Ane Betô[^]o be nga tyi'í ajô eso'ona, mbim w'aku. Nde to'ona a wuya, b'ayiane nyoñe minga a nga bomô, be bulane nye môta nga ve'e nye; a éyoñ éte mengam mebaé, ma me nga luman, me nga tañan mimbim. Ane be nga bo nalé, nya mboane a soso ase. Nde njôô nge nlô môte ya ngam ése w'ake kap meya'an m'aso ngame fok nya zôzôa nkabane, amu nge nalé momo, étom éfe é nga ye beta bo. Nne mejô me nga taté a man avale di, a tiñe jia li a li. Bôt be nto fe mvo'é. Bese be nga ke fe mebiôm a bo minsôm mfula'ane, a lu'u bengon.

Ebôm, susu'a ntyi'í mejô ya bivindi bi bôt!

Chapitre 42

Fôé Mintangan

Anga bo na bi to n'lame wongan Wôlé-Ntem, ane bi nga wô'ô fôé na, bone be Fañ Afri be koaneya mintangan nsa'a Nkomô. Besom be nga di nku a jaé bisa. Biôm bite bi so'ó nsa'a Nkomô. Tyé Kpwa, ane be nga wô'ô na, bone be Oka'a Afri be fe be yeneya mintangan nsa'a Wôlé, vôm Wôlé w'asuane mañ. Alu avok, bi nga beta wô'ôtane na, Mevul me Afri ba be bon be yeneya mintangan vôm Minteme a suane mañ.

Môse ya valé, foé é nga so na, Bulu Afri a yeneya mintangan mesuan me Nloñ a be veyá be abui akum a abui nku.

Ane Ntumu be nga sulane vôm wua a jô na, Bia bi abo jé va? Bia be Mvaé bi aye yene mintangan a zene fé? Bi aye yene nku vé? Ye bi aye yembe ve nku zam wu? Bôt be nga ye wu ésaé. Ye Nloñ, ye Wôlé, ye Mintemele, bi ke ve?

Be na, Bi nji yiane ke vôme wua ya valé: Bi ayiane siliki a Ntem ôse, ve te dañe Ntem a wôlé, nde bi aye kui vôm bi aye yen mintangan a mfefo'ó mangan. E ne jôp d'adime wôé, e Bata, ane Afri Kara a nga jô. Wula'an ézezañ Ntem a Wôlé.

Ane be nga top bôte bebaé, minlô mi bôte na be ke jeñ mañ. Nde be nga ke Nteme Ntem a kui mañ, a yene mintangan, a laane fe be minlañ; a dañedañ Koumanda, beta ntangan ya Bata, a mbe ngovina

Ane be nga bulan a zu kate bôte na, Bi yeneya mintangan, nlame ya Bata, wu Afri a nga lepe bia. Mamien me nga yene Endendame a me yene fe ane jôp d'adim. Ane be nga liti be biôm be nga so bie na: minku, fiti, bindelé a minkole mevale meva, mvot b'ajaé tyiñ a mi bájé mebo b'aloene na bemiéné, be duñ abeñ, ne soñ soñ. Be nga so fe mvaman a be nga ye'é fe ane b'ado je e mañe wôé.

Nde be nga kate bobenyañ na, mintangan mi ne fo'ó bôte ya tabe be vôme wua, amu b'aso bia abui akum.

Ane bobenyañ be nga sili be na, ye akum e ne abui wôé, menga a fiti, ye ve abime di?

Be na, Abui! Bia bese bi ne mane yiane ve akum akum. Te ke'é mô't a ne vo mane be'e de ese. Te ke mô't a ne mane vo kuse de ese, nge mane di nku ôse. O lô ane minkuta mi ake ne betebe betebe betebe!

Nde ben nga tyi'i na b'aye kui Bata. Va bevo'ó be nga jô na, Nga bi ne bo bi kôlô'ô va bi kele'e kuse biôm mañ? Ye ane biañ bi kee'e kui mañ?

Nde be nga jô na, mô't a li'i va nge dañ Ntem a ne mone ya melo. Ane be nga ke ve ba bevok be nga li'i a abui e nga dañe Ntem ane bi ate wô'ô mvuse valé.

Chapitre 43

Ntabane Ya Wôlé-Ntem

Be nga tabe Wôlé-Ntem abui mimbu a dañ abim be nga tabe mvus. Ane be nga loñ minlam ataté Oyem a kui Mimvu, a kui fe Bitam. Be nga fôé abui mefôla mete a ke kui me nga jaë ne lut. Beta ako'ó b'aloene na Kôn, a mbe be mfa'a ya mbo nnôm éyoñ w'aso Oyem ô za'a Mimvu; a beta ako'ó mfe b'aloene na Kum a nga tele ézezañ minlam, éyoñ w'aso Oyem a ke Bitam. Ane meyoñ mese me nga nyoñ bifuse ya meko'ó mete mebaé a kônelane mebiañ. Môt ase be nga ve ako'ó te nye be nga loene na Nkukum. Be na lôt bete b'ayiane bo дума, aval ane meko'ó fe me ne дума.

Chapitre 44

Mekandan Ya Wôlé-Ntem

Ane be nga kandan minsamba minyin.

1. Nsamba ya ôsu ô nga li'i ô ba'ale bili'i bise ya valé
2. Nsamba baa ô nga siliki ézezañ Wôlé a Ntem. Ba nga yale fo'ó Oyem a ke sobô Mengômô azok.
3. Nsamba lale ô nga yale Bitam a dañe Kia, a ke sobô kia yat nlam b'aloene na Ebebeyin.
4. Nsamba nyini: Nkobane zene ya Ntumu.

Ane be nga bo te siliki Ntem aval ane bebiaé bap be nga jô be. Be viane dañe Ntem a tyam atĩñ be nga ve be.

Chapitre 45

Melep Ya Nkobane Zen

Ane minsamba mila mi nga bo te dañe Ntem mi nga ji'a kui mañ a yen akum abui, nku, bindelé, menga a bisa mevale mese. Ve ba be nga kope zen be nga bem minlam a taté Ekiñ a zu kui Ambam, Evuma a Nyabizan. Ane be nga jô na, (ba be nga kope zen) Bi aye bo aya, besom be maneya yene mañ? Ane be nga ji'a kui Nyabizan a dañe Ntem a yene bobenyañ. Be fe be nga kus akum abui. Mfa'a

Kelan , mi aye beta so ve akiti , mi zu wôô mam bezambe b'aye beta kobô mia . Ae be nga ke

Ya bulane mvus te ke'e fe éyoñ. Ane be nga yebe tyiñ bôte betôl na: Nkobane zen ô ne tyi'ibi, ve ñyenan nya zene ô ne ayaé.

Chapitre 46

Foé Bitá Oba´a Ba Mintangan

Ane bi nga wô´ô foé é so´o Kribi na, Oba´a Mbeti (mone Yemeyema ya Ebemvok, afane Kribi) ba mintangan be nga luman. Be na, Oba´a Mbeti a maneya so bisa, a dañeya fe Jaman bita. Bulu bese be nga bili menga a fiti be nga so bie mañ.

Eyoñ melu me nga lô´t ane bi nga beta wô´ô na., Oba´a a tubeya. Bi ngenan bi jô´ô nalé, a tyeme na émien a liti nyô. Ane be nga zu sobô jal Esakôtan b´aloene na Nnemeyoñ be nkukum Mvôa Ndôngô. A nga so mbamba be biôm a nga nyoñ mañ, nga a fiti. Ane a nga kate be na, bôt be bili biôm bi be bili beta mga, ngal éte j´akobô biyoñ bitan akobô da (mitrailleuse). Nje j´ate´e ma.

Ane Mvôa Ndôngô a nga jô na, ô ne mone kale wom a bia wo bi ne avusô. O se ngule ya beta bulane Kribi. O nto ve loen ayoñe dôé ese mi fulan a Ntumu bi ke Bata. Kômada a jôé be a ne mone Fala, a ve be akum abui, te ke´e bita.

A nga bo na, be ngenan be kobôô, ane tyiñ é nga so na, Ntangan éngôngo(Mr.Johnston) w'alo Oba'a. Ane Oba'a a nga jô na, Me TAME ke yene jôm a lo ma. M'aye yalan wo dulu ya Bata éyoñ éfe. Ane minkukum mi Ntumu mi nga jô na, a nto ve bi ake liti wo, a ke yene jam d'aye lô

Chapitre 47

Dulu Minkukum Mi Ntumu Kribi

Ane minkukum mi nga kôlô avale di:

1. Mvôa Ndôngô, nkukum Esakôtan;
2. Nkutu Beyeme, nkukum Esandoñ;
3. Ndogo, nkukum Esambita;
4. Ngbwa Avebe, nkukum Eba´a;
5. Ejôjô´ô, nkukum Eseñ.

Ane Mvôa Ndôngô a nga jô na mone wom a yiane ke liti ma, Ngéma Ekotô, ane ba nye be nga ke Kribi. Nde be nga té dulu a ke.

Eyoñ be kuya mañ, ane be nga koé na, ntangan éngôngo ô to. A mbe jôé na Miseyeñe, nye b´aloene na Mister Jonsin. Ane a nga jô Oba´a na, M´ate loene mia na mi zu me lat étom mia mintangan. Eyoñ M. Johnston a nga mane bo élat, ane mintangan mi nga jô na, a nto ve Oba´a a ya´an mekoñ me ngale mese me nga wu ntuk. Ane be nga mane ya´ane tañ éte avale di na, toya nye a ye ya´ane biôm bite bise. (M. Johnston a mbe Pasteur Missionaire ya station ya Nkôl Afulan).

Chapitre 48

Ntabane Mintangan Ambam (Jaman) A Mefan Mefe

Anga bo na, éyoñ me nga man, ane mintangan mi nga loene minkukum mi Ntumu a Bulu misikôt, e ne na, ékôane ñbwa. Ane be nga be bidi a kos b'aloene na salfisi, a ta'a ntangan, mebe'ele a bone mebenge, mvot mevale meva, bindelé, betonô, mvaman, minsinga mevale mese, mefo'ôlô, mefa, atyeñ a bisa mevale mese. Ane be nga liti be biôm mewosan bise a jô be na , biôme bi bise bi ne biôm bienan, nge mi ave bia ndamba. Wôna bi aye yene mvaé si nyô.

Ane minkukum mi nga jô na, va'ane bia bisa, bi ke jeñe ndamba. Ane mintangan mi nga kañese.

Eyoñ éte be nga loene Benok a Mebé a bilobPolobô bivok bi nga yeme nkôbô Bulu a nkobô Ntumu, a ve be bisa a jô be na, Kelane Bulu a Ntumu, mi ke kuse ndamba. Ane minkukum mi nga nyoñe bôte bete a ke liti be, mintangan mi ve be bisa.

Nde ngovina a nga jô minkukume na be zu nyoñe bekalate minkukum. Ane be nga ve mỗt ase kalate wé. Ane a nga ya'ane minkukum na, bivindi nge mintangan mỗt a vo'ó beta nambe mia nge bisaé nge minlam, nge ndamane mia jom mi zuli kate ma, me zu mane wôé bese. Amu mia mi ajôô biase a ndamba a bôt mi ake be, mia mi ake volô mejô ya minlam. Nge mỗt awô'ôlun a soman mia, éyoñ éte mi akôm ajô dé, a nyoñ jôm a te yi. Ane be nga so akum ma' a bôt be nga bili de, a kui de male map. Ane minmtangan mi nga lỗt a ke b'ajeñ vôm ya tabe, ane be nga tabe Ambam a akum dap ese. Ane be nga loene mintangan Ngỗtô Zambe a nga so be na, Mintangan mi Engỗngo, Mintangan mite mmmie mi nga ve mvo'é a évôvoé zañ mintangan a bivindi.

Ane akum e nga mialan be Ntumu ya be nga kop zen ne lut, amu ndamba abui. Eyoñ mimbu abui mi lỗteya, ane nloen ô nga beta so Kribi, ane minkukum mi nga beta ke. Nde ngovina a nga jô be na, Mi boya mvaé. A nto m'azu ve mia bôte b'aye ba'ale mia. Ane bengovina be nga beta kindik a zu bitison a kui mỗse wu. Ane bi nga nyoñe ntangan Ambam, Sima Emane(Zimerma). Nde Ambam e nga lobane den na Ambam Sima Emane. Bitison bise bi ayiane yem ntangan ô nga taté tabe je.

Chapitre 49

Ntumu A Taté Bisaé Bi Ntangan Mo Me Jaman

Ane tyiñ é nga so na, Zimerman a loen bivet Ambam, be ke misikôt. Ntumu ase lututu. Ane a nga jô be na, Me nji kômbô ziñ, m'akômbô ñbwa. Me nji kômbô beta wô'ô na mô't a te bi mô'te mbok, nge na mô't a te wô'é mô'te mfe, nge faté mon éfatyele ésa, nge mon éfatyele a wô'lé mô't ndamba a éyô, nge mô't a bo nyô mbo'ó jam a évô. Mi ayiane vô'ôlô mam Mintangan mi Engôngo mi akate mia. Amu mbe b'awô'^o tyiñ Omán be wô'ô fe tiñe jenan, Nge mô't a ye fo'ó tyam atiñ da ya m'akate mia, a ye fo'ó yene Omán, mbia mô't. M'asili fe mia na, mi lôñe ma bone bibem m'aye ve mia bisaé.

Ane be nga lôñe menda bekalane mejô a bizimbi, a émien a to nda éndelé. Eyoñ melu me nga lô't a nga loene Ntumu a zu bibi brique. Ane be nga mane lôñe nda brique é tele Ambam a zu kui mô'se wu, a nje bengovina ya Ambam b'atabe.

Chapitre 50

Enyiñ Ntumu Mo Mintangan Mi Jaman

Ane akum e nga jaé ne lut afan Ambam. Foé ve bulan a ke be bôte be nga li'l afan Oyem a Mimvu a Bitam. Be na, BÔt be nga kope zen be yeneya mintangan a akum abui a bisaé. B'aloene nlam mintangan ôte na Ambam,, Bôt abui ve zu ñhe tõe bobenyañ na be ve be bisaé. A nto na, nge mô't a mane nyoñe bisaé, ve lumbu Oyem, nge Mimvu, nge Bitam. Eyoñ a kuiya nlam a nga ve nye ndamba, nye'e kik ve bulane ndamba vôm a te nyoñ bisaé. Ane be nga loene bôt bete na bekuan abom. Avale te nde akum e nga mialan Wôlé-Ntem a afan Ambam.

Ane be nga lu'ú binga abui a fôé. Ve be nji ve'e be a bisa, be nga kuan akum a bikpwele mbie bi mbe be nsuba.

Ane foé é nga so be Mintangan mi Engôngol na, be maneya lôm abui bot be zu b'akat Mbamba Foé. Ane be nga sili na. Foé éte é ne aya? Foé éte é ne na: Te bo biañ, te lu'ú binga abui, te bo mejian, te wôé mô't, te wup, te bo ésaé mô's sondô. Je é ne mô'se sondô? Bi aye yem na mô'se sondô wu aya? Be na, ke Ngôto Zambe émien a ye liti bôt mô's ôte. Nde foé akukut nje m'ate wô'ô nyuna na, Mbamba fgoé. Za nye a ne bi ve minga wua? Nyô mbo'ó ve fet na, Ye ô ne ngule ya bo na nge nkôm Bôtô a

Kômeya jam, ye e ne ngule ya su'ulan abé? Nga w'awô'ô na Ngôtô Zambe émien nye ba Zambe b'alaane minlañ? Ye mi nji yem aval mbamba jam Nkôm Bôtô a veyá bia di: a veyá bia bindelé a nku, a te ke'e fe beta di zam

Mejô me Zambe ve kui ne tup a mialan Ntumu. Ane bekatéfoé be nga jô be na, A nto ve vaane mebiañ, mi buni Jesús, a late Zambe ñbwa be moneTaté môs ôté bôt abui be nga kôñelan a buni Jesús a ba bevok be nga bo te kañese ñye 'elan ôte a zu kui môse wu. Ve akosa bo nalé Mejô me Zambe a Mbamba Foé ve nenenen.

Chapitre 51

Foé Bitá Bi Jaman

Ane be nga wô'ô na, mintangan mi lumane mañ yat. Jia? Ve ane m'akate wo'ana. Ye bia fe bana? Tabe'ê évô, ta fô'ôban. Zambe a ye kôm a kame bia. Ane be nga sili bebien na, a nto aya, ye mintangane mintangan mi aluman? Ye kôn j'aye wôé nyô fok? Ke bi nga buni na, bôte ba be ne bekôn, a bi aye wu a ke veñesan mintangan ve b'ajô aya na bebien be nga luman?

Ateme na bezimbi be nga tate lôtan be so'ô li a li ne flut flut flut. A beta vô'ôlô na, be nga lôñe fen

Ambam. Aya, a nto aya? Be wôéya Amba Ebolowa. Jia! Endandé Mbita ya Ajap e Kribi fe a wuya. B'ajô aya? Be maneya bi minkukum mi Ntumu Ambam. Be tyi'iya Tomô Sima a Njemba Ebanga. Be tyi'iya fe Angô a Edu Mba Mete. Mintangan mi nga wôé bôt éwôwôé! Tuban! Ane bôte bese, fam a minga, be nga lôñe bebem mefan.

Chapitre 52

Mmatane Bita Bi Jaman

Anga bo na, éyoñ jaman be maneya tyi'l minkukum miangan, ane bi nga mane ke mimbi Ntem yat. Ane Ntumu be nga bônde fe'e na, nge bi ayene jôm éziñ j'azu j'atPoñe bia, nge ntangan nge mone beximbi, bi aye fo'o wôé nye. A mô't ase a nga bo ate'e mbi, nye Jaman be nga bi nkôm nge wôé. Ane Ntumu abui be nga kôñelan a ke ngame Français. Nde bi nga siñe Jaman a nyume be bidi. Ane bi nga siñ Jaman amu be nga tyi'l Samba a minkukum mife ,mise abui . Ane Français be nga yeme ngu a titane be. Ane Jaman be nga tup a ke Panya. Ve akôsa bo nalé Ntumu ya Panya a nga jô na, bôte ba be maneya tyi'l minkukum mi Ntumu mi nga kope zen afan. Ambam. Ane be nga wosane be. Nde be nga loene afan be nga bo bita na, Afan bekalate.

Chapitre 53

Ntabane Befraçaiz Si Ya Ntumu

Anga bo na, Eyoñ Capitaine (bi nji yeme nye jôé) a nga jô be na, Me maneya titane Jaman, étyoiñe ji mi nto Français. Jaman be voó beta kui va.

Ane Ntumu be nga yalane a jô nye na, Bi ajô wo na, bi aye tabe be wo mvo'é melu mese, amu wo'ô nga kune minkukum mise mi nga wu a Samba, mone kale wongan. Avale bi ate ba'ale wo bita a volô titane Jaman, aval ete fe bi aye ba'ale wo a ve wo bidi. Nge Jaman b'abeta so bi aye tabe ngame jôé, a luman be nge w'abo te wôé bia.

Ane befrançais be nga lôñ Ambam, Bitam, Mimvu a Oyem a zu kui môse wu.

Chapitre 54

Eyiñ Ntumu Mo Befrançais

Ane bi nga tabe bia befrançais, bi ayene mvaé amu be nji fe wôé bia a tyelé bia yôp. Te ke wôlé bia biôm a binga aval ane Jaman. Ve ajô bidi abui; toya te ke´e ngum été, éyoñe ji be nga ya´an abui, éyoñ évok tyôtyôé. Toya ve bete bet, ve saé tas amu te Ke´e moné. Be so beta jôm éziñ b´aloene na sakasaane, nge ô mane saé te ke´e moné. Be lo´en éwônga, ve te ke´e ôbe ma´an. Ntindan bone sikôlô étua mvo´é. Mfasan mejô ya bôt mvo´é.

Atemetem na môs éziñ, be na, b´aloene bivet Ambam; bivet Ambam lututu. Be na, A nto ve mi ave bôte Njok.

Ntumu na, Jia? Za mone Ntumu a ne lôte Ebolowa a ke bo ésaé Mvele? Te ésanga, te ke´e kal, te ke´e monyañ, te ke´e avuman éziñ.

Nne Oban a ziñ bi nga so bia wôé a zu b´awô´é bia. Za jômô bi aye butane je ôkukut ayoñ wu te ke´e bisa? Ye b´akpwe´ele mon a ne esa? Ye b´akpwe´ele minga a ne biwôlô bi bôt jañ? Ke betate be nga jô fo´o bia na bi mbe dañe Ntem. Mbamba jam a ne te so nsa´a Nloñ, ve jam e ne abé.

Ane bi nga bo melo a dañe Ntem a zu tabe afan Ambam va, a tôban meval mintangan mibaé. Jaman a Français. Jaman be tyelé bia yôp, ve bi nga jibi be ve amu abui akum. A bi ajibi befrançais amu be ne te wô´é bia. Ve éyoñ be maneya bôndé nya fe´e

nyôna na b'ake tyi'l bia Njok bi abeta jibi be a jé? A nto ve bi abôlé a toñ bobejañ Bata, bi yen jôm b'aye beta lôme bisaé, te moné, te ke'e bisa.

Njô bôt Ngéma Ekotô na, Sa nalé! Za si mintangan mi aye ke tabe te bo bisaé? Me lô na, Fañ b'asaane mintangan nsa'a Komô, Okak a Ntumu bevok b'asaane mintangan Bata vôm bi ake. To Ntumu a nga li'l bilik, Oyem, Minvu, Bitam, b'asaane fe mintangan wôé. Ma m'ave bôte Njok.

Ba bevo'o na, w'aye li'l w'ave étam. Bia

Bi ake Bata, si ya ntiñetan be nga tiñeti bia. Eso Ekôto Afa'a nye a nga taté kope zen, a mebune ya été womien w'abo éyoñe ji. W'ajô na w'aye lôme bôte Njok, ye wo ô nga biaé be?

Ane Ntumu a nga kandan ngam ébaé. Ngéma Ekotô a nga jô be na , Nge mi ake mi ave bo bisaé avale da ane ba b'ali'l .

Ane be nga bôé nlam ne kpwep a ke Panya. Nde Ngéma Ekotô a nga ke kate ngovina foé na: a bi mô't ase a yen amu bese b'aben. Ane ngovina a nga mialan bezimba vôm ase a bi bôt.

Nne Njok é nga bo aval ete afan Ntumu. Ane be nga ke je a ntindan. Abui bôte nga so be ngenan be vee a kui dsen aval ane Alô'ô Menge.

Chapitre 55

Nsalane Zen Ya Afan Ambam

Eyoñ mimbu ya Njok mi maneya, ane Ngéma Ekotô a nga jô ngivina na, M'aye fe ve wo bôte ya Njok, ve yebe'e na Ntumu be sale zen a taté Ambam a kui Bitam a Oyem, a zene fe é taté'é Ambam a ke su'u nné bia be Bulu.

Ane ngivina a nga kañese. Ntumu be nga líi na, Ya! Nne bi aye bo bi kele'e saé valé.

Ane Ngéma a nga wu be ngenan te ke'e taté ésaé. Nde Asumu Ngéma a nga taté ésaé éte a

Sondô fe je. Ntumu na, Ye bi aye fo'ó nyiñ? Bi lô na ésaé ji é ne ésaé Satan! Ba bevo'ó na, Nge a ne ésaé Satan, ve bekatefoé be Zambe be be nga jô bia na te bo. Eyoñ nsalan zen ô b'ayene mvaé ya été éyoñ ji.

Chapitre 56

Foé Bitá Si Ya Fulasi (France)

Bajô ayaaaa? Jaman b'ajô na b'abeta zu nyoñe si nyô. Ngo'ó mina! Ye jam me nga yen Colonel a lôte Bejaman va, môť éziñ ve nsoé ébôn? Ye mfefé môť ô ndôme bialé wôé? Foé éte é nji bo été. Mintangan mi Zambe mi se ngule ya yebe na, jaman be beta zu mu, amu be nga mane bia wôé bôt. A baé melo na, ngovina a nga loene bivindi bi bôt be njiin bezimbi Ambam. Ane Ntumu ase a nga yene mvaé ya ve nye bôt be ke kame si jap. Ane bezimba be nga mane ke bita. Ane bôt bese be nga líí male bivindi mbe ngovina a nga jô na, mia fe mi ne bita été bo'ane mam.

Chapitre 57

Eyiñ Ntumu Eyoñ Bitá

Ane abim ese e nga li'l, ngovina a nga loene be, a dañe nye'é ôyôme ndôman éziñ b'aloene na: Ebendeñ Laurent. Ane be nga sili nye na, Ye w'aye fo'ó bo mam mese m'aye sili wo na ô bo a bôte bôé bese, bita bi?

Ebendeñ na, Ya, m'aye fo'ó bo.

Ngovina na: Bo'ó mezen mfuban, bikasa'a mvo'é, male mese mfuban, mefup melen mfuban, mefup me kaka mfuban, mefup bidi abui. W'aye ve ma mimbañ mi mvin abui amu mi ne mbamba mbone ya mengale mangan. W'aye ve ma abui ndambva.

Ane Njôô bôt, Ebendeñ, a bejôô abui be nga bo avale da, Ve jam bi nga dañe yene mvaé'é mbe na. Bi nji yene mbime ya bita a mis. Bi nga wôô wôó na bita bi nga boban ve te ke'e wôô mvame nga te ke ke mimbil afan.

Chapitre 58

Foé Ya Mmanan Bitá

Ane foé é nga so na bita bi maneya. Fulasi (Français) be dañeya jaman. Si ése é nga ve akéva a ve Zambe дума. Ane be nga jô na nde Fulasi (Français) be boya fo'ó mfañ ayoñ. Nde ayoñe di nde

Zambe a veyá bia. Mmanan bita bi jaman ôsusua, ô nga líi bia akukut: ve tyíi minkukuma miangan a wólé bia binga, ve kpwatôlô tyé kpwatôlô ngô'é. Mone Ntumu te fe tabe nlam, fo'ó ve mimbile mefan, ve minlam ne ngongongo; Ve éyoñe ji bi awô'ô na bita bi maneye, te wô'ô ngal nge yene bie a mis. Nde Zambe a nga solé bia mefape mé si, acosa bo bi awu azoé, bi ayiane fo'ó jibi tabe a be, amu be nji kômbô wôé bia,

Chapitre 59

Eyiñ Ntumu Mvuse Bitá

Bi nga tabe ve ôbe nté bi to ve tiñe jia abim éziñ. Bi nga kuane kaka mvo´é becentre becentre, kil*o kaka sinik éla. Bôt ve zu bo ngul: ba bábé, ba b´ali, ba b´abe´e, ba b´akuane kaka. Minsôs ve zu bo abui, be na kilô kaka j´aye bo ntet, éndelé kik sinik ényin. Ba bevo´o na: Sa nalé. Kilô j´aye bo awome francs, éndelé ke ntet sinik. A nto aya? Beza b´abele?

Ve teme na beta ntangan éziñ jôé na: Bégué a nga loene bôte bese Ambam. Bese Ambam lututu. Nye na, M´akate mia na, nnôm éjôé ô maneya, M´azu ve mia mfefé. Bejôô bôt b´ato be wólé´é mia akum a di mia bekup, be nto ve tabe si male map. Miabebien mi azu télé bôt b´azu jôô mia, môť ase a

Ntumu na Ya! Nde wo fo´o Zambe a nga lôme na ô zu nyi bia.
Ane Ntumu be nga mane bulan môť ase jale dé.

Chapitre 60

Nkandan Minleme Ya Ntumu

B’ajo aya? Bégué a keya, a Calestie nbye a zuya tabe Ambam. Mimfefé bejôô bôt na, Za’ avale jame di? Ye môte nyô a li’i bia ka’ a fe kate bia ane bi aye bo? Ye mvo’ é j’aye fo’o bo jame di? Bi maneya top be assesseur a bejôô bôt. Be ngenan te ke ’e saé Môte nyona a nga zu ke aya.

Minnôm bejôô bôte na, Akeva, a TAME fo’o ke. Okukut môt w’azu ndaman si te ke’ e étom! A nga to na éyoñ Bégué a nga mane loene bôt be zu tope bôt na, be zu soman bejôô bôte ya ôsu. Eyoñ éte be maneya soman, ane a nga ke a li’i be ngenan te mane kobô ajô.

Nde bôt be nga soman dañe wô’ôlun. Ane be nga zu sili Valestie, Nga w’akate fe bia misikôte ya bégué a nga lik?

Ane a nga kate be na, Me ngenan te nyoñ mejô m’aso be gouverneur na me kate mia. Nalé fe na, me nji yene bejôô bôt va ve bezezé be bôt.

Ntumu na, ajô bejôô bôt d’abeta so vé?

Nye na, Me nji yeme mia ve bejôô bôt

Be na, Nde ô nji bo ntangan, ke be

Maneya bo wo éboteze.

Eyoñ Ebendeñ a nga wô’ajô te, ane a nga jô be na, Eyoñe Bégué a nga jô na éjôé é maneya, ye mi nga bo nye éboteze?

Ane Ntumu a nga jô nye na, Ke wo fo'ó bi ajô nye. Amu ô nji kômbô na éjôé é man. W'anye'e ve k`we'ele bia.

Nde Ebendeñ a nga jô be na, Me nji kpwe'ele mia, ye mi ake lôñ Mesambe? Ke mi alôñe male menan. Eyoñ m'atindi mia ajô bidi, ye mi azu ve ma bie? Ke miabebien mi adi bie. Ye mam mese mi abo a m'ajô mia na, mi bo, ye ma ye miabebien, m'avolô za?

Ane Ntumu a nga jô nye na, Bi aye bo jam w'ajô, ve ma biabebien bi ajô.

Ataté éyoñ éte a kui môse wu, minjoñ a minlam mi ne ve ndibane ndiban. Mam mese me mbe mvo'é me meneya zametan den, amu bevo'ó na, éjôé é maneya, bana ke na, éjôé é ngenan. Ajô te be.

Chapitre 61

Ate´e Ntumu

Jôm é nga ve Ntumu atek é ne na, mmialane ya mesi mesi, te ke´e tabe ngume vôm. Be to Wôlé-Ntem. Gouverneur ya wòé na, mốt a vo´o dañe Ntem te ke´e cálate. Ba be to Cameroun ve avale dada. Ajô te, nge mbamba mbôndé mefe´e éziñ, nge ñyeme mam éziñ a to éfuse si ya Panya, nge Cameroun, nge Wôle-Ntem, a se ngule ya yen bobenyañ a wôlekane ngume jam ô ne ngule ya volô bobenyañ. TAME yen aval éngôngol jame di. Eyoñ mintangan mi alañe bôt Ambam, b´ajô na be ne te fôé, ve be nji yeme na , mbe to Wôlé-Ntem a Panya. Nde jôm é nga ve nTumu atek é ne mesi mela be to ma. Ngo´o nge be mbe éjóé Gouvernement jia. A nane ngôk!